

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

ILLUSTRERAD TIDNING

IDUN

FÖR · KVINNAN · OCH · HEMMET

LÖRDAGEN DEN 21 NOVEMBER 1903.

N:R 47 (882)

PROFESSOR OSCAR BJÖRCK I SIN ATELIER, ARBETANDE PÅ DEN STORA TAFLAN »VADSTENA SLOTT»
HOFFOTOGRAF A. BLOMBERG FOTO.

OSCAR BJÖRCK.

JAG SITTER uppe i vännen Björcks atelier vid Valhallavägen. Balkongdörrarna stå vidöppna, och där nedanför breder sig en så ståtlig utsikt, som man knappast skulle vänta sig i denna del af det korrekta Östermalm. Skymningen börjar falla och skogen ligger i höstligt starka och saftiga färger, brunt och rött, gaslågorna

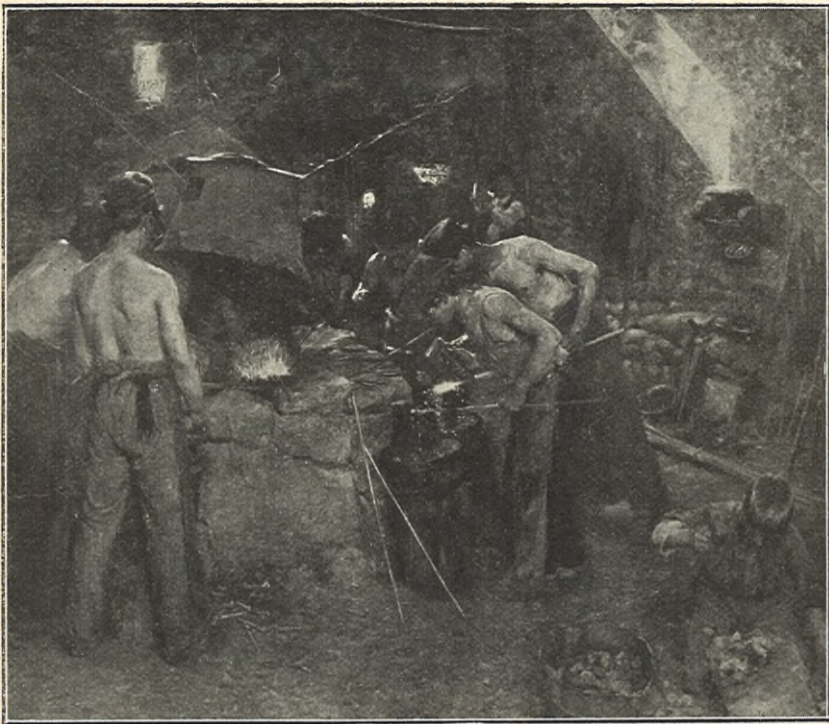
borta i väster stå som kallgröna prickar, Vasastaden förtonar i luftigt blått och aftonhimmelen lyser i genomskinligt guld med nyanser af *je ne sais quoi*, af alla mjuka toner, som solnedgången lämnat efter sig.

Det är ingen blond och fattig färgskala i denna stämning, där är idel must och värme, där är inte sparadt på färgerna och det hela är måladt med breda, långa, stora, saftiga penseldrag. En stämning, som tyckes enkom

gjord för att glädja Oscar Björcks målarögon — han har alltid haft sin lust i det färgstarka och färgmustiga, i varma toner och feta penseldrag, han har hvarken varit gråmålare eller blåmålare och allt annat än målarasket. Och för att säga ut det med samma, han har aldrig uppträdt med anspråk på att vara reformator i sin konst, han har varit målare vida mera än tänkare, hans sträfvan har helt enkelt gått ut på att göra goda målningar och — hvad som är själfklart, när det är tal om en konstnär — att i sitt verk ge uttryck åt sin konstnärsvilja, sitt temperament.

Förstås att det gått honom som andra produktiva och verkningslystna konstnärer (och författare), att deras eget jag är mer och mindre med i deras olika verk och att den karaktäristik, man kan göra af deras konstnärslynne, ej slår in på *allt*, de åstadkommit. Detta är ju lika själfallet, som att de olika alstren af en frodig konstnärlig verksamhet bli af olika lödighet. Och särskildt, då man målar porträtt på beställning — det skulle katten vara porträttmålare! — så är det ju uppenbart, att man ej kan vara lika intresserad för den ena modellen som för den andra och att följaktligen det personliga innehållet i konterfejen inte alltid blir lika starkt och äkta.

När jag tänker tillbaka på de många porträtt, Oscar Björck utställt, så är det först den trygge, godmodige fabrikör Åkerlund från Alingsås, som står klar för minnet. Där han sitter lugn och godmodigt tvärsäker vid sitt kontorsbord, är han en karaktärsfull representant för en bestämd tid och en bestämd samhällsklass i ett bestämdt land, och på samma gång är han så ypperligt individuell, sig själf i hvarje drag. Så är det fru Charlotte Clason, arkitekten, professor Clasons moder, med den hopsjunkna kroppen och de fårade dragen — med hvilken säkerhet och med hvilken kärlek till uppgiften är ej karaktären framlockad ur det gamla, bleka ansiktet med dess inåtvända uttryck! Och — för att nöja oss med summa tre olikartade exempel af många, vi ha att välja ibland — det ganska nyligen målade lilla porträttet af fru Olga von Heidenstam, en lika afgjordt svensk typ som Tizians eller Palma Vecchios damer äro barn af Venedigs renässans — målad med bred och flott pensel i en färgskala, där grått ingår i alla toner, utan att målningen ändå blifvit sträf och färgfattig. Jag bör dock ej förbigå de porträtt, där belysningsproblemet spelar in som en viktig faktor i målningen: exempelvis halffigursporträttet af fru Isaria Björck (på Göteborgs museum), porträttet af prins Eugen vid staffliet (Nationalmuseum) eller det nu i somras i Helsingborg utställda porträttet af fru Dagmar Möller i helfigur och måladt i lampsken. Hennes ansikte skall för resten målas om — målaren var så intresserad af att studera och få fram tonernas valör, att porträttligheten kom

ROMERSKA SMEDER. TAFLA I OLJA AF OSCAR BJÖRCK.

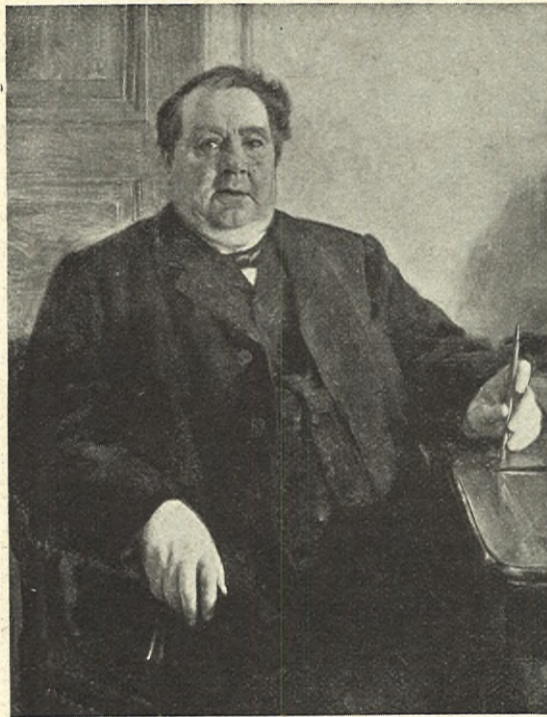
att lämna något öfrigt att önska, det är han själf den förste att medgifva.

*

Vi sitta, som sagdt, i den präktiga atelieren och prata om gamla tider. Principskolan i »gubben Palms» och Köhlers dagar med den historiska »gåsbyren», där man ritade stora Venus, Mariefred på Perseus' tid med palais Kilbom och med Toddylund uppe i trädet i källarträdgården, antiken, som var ett oundgängligt mellanstadium, innan man var värdig att komma in i det allra heligaste, modellskolan. De gamla lokalerna, länge sedan slojade, och de gamla professorerna — också de borta för länge sedan — allt det där och mycket annat, som flytt, hägrar i cigarröken. Oscar Björck var en af de allra mest bemärkta eleverna på sin tid, han hade »färg opp i snaggen», som Boklund sade — det vill på svenska öfversatt säga att han hade färgsinne. »Köttmålare» kallades han en gång i Palettskrap, kamrattidningen. Han tecknade och målade sina studier efter naken modell mera frodigt och mustigt än hvad de andra gjorde. När han fick kungliga medaljen 1882 — för »Den förlorade sonens återkomst» — var hans färg lika djup och stark som föredraget var elegant och flytande.

I förmaket utanför atelieren hänga några studier och småtaflor af Kröyer och Michael Ancher. De påminna om hans Skagenperiod. Med medaljen på fickan gaf han sig nämligen ej direkt i lära hos de gamla renässansmästarne, utan kastade sig i stället in i det moderna friluftsmåleriet. Studierna på Skagen — dit han flere somrar återvände — voro honom till största nytta, hafsvindarna blåste bort atelierfärgerna från paletten, och hans underlag var solidt och tålde att bygga på. Det är nu tjugu år, sedan han målade sin första stora tafla, »Nödkott höres», interiör från en fiskarstuga med en kvinna och ett par barn, som speja ut genom fönstret i den grå stormdagen. Taflan utställdes i Köbenhavn 1884 och inköptes då af Kunstmuseet.

Under stipendieåren — ty Oscar Björck gick den reglementerade vägen genom akademiens alla klasser till kungliga medaljen, statens stora resestipendium och till professorat vid akademien — höll han till först i Paris och sedan i München, men mest i Italien. I Göteborgs museum se vi hans stora »Susanna»,

FABRIKÖR ÅKERLUND. PORTRÄTT I OLJA AF OSCAR BJÖRCK.

gatan och eldskenet från härden och de glödgade och sprakande järnstängerna — särskildt lifvande och lustig är solstrålen, som smyger in genom en på taflan ej synlig glugg i väggen och smyckar den svarta stenmuren med en fyrkantig grann och skimrande solfläck. Smedernas brunstekta kroppar äro präktigt målade, förträffligt insatta i tonen, säkert och fylligt stå de i den krångliga belysningen. Interiören från San Marco slutligen minns jag som en con amore målade studie af den trolska gyllene kyrkan. Det är äfven

en solidt genomförd modellmålning från Romtiden. Men se här ett par andra minnen från Italien: »Romerska smeder» — som hamnat i Amerika, i galleriet i Washington — »Veneziansk saluhall», som finns i Nationalmuseum, och interiör af San Marco i Venedig. De äro typiska för hans lynne liksom för hans studium — i alla tre taflorna är ett belysningsproblem löst med både djärfhet och skicklighet, i Saluhallen motsättningen mellan den svala skuggan under stenhvalfven och det flödande solljuset utanför, i Smederna brytningen mellan dagsljuset utifrån

här ljusproblemet, som intresserat målaren, skymningen under de blänkande guldhvalfven, förtätad af rökelsen, som stiger dit upp, ljuslågorna som spegla sig i murarnes och pelarnes mosaik. Det är nu många år sedan jag såg taflan på konstföreningen — men jag tror och hoppas, att den är så vacker som mitt minne af den är.

Det rent måleriska är alltid hufvudsaken, Så ock i de taflor Björck efter vandringsårens slut utförde hemma. I ett par ladu gårdsinteriorer med sol in öfver kossorna fick hans gamla böjelse för feta och mustiga färger spelrum — en af dessa ladugårdstaflor finns på Nationalmuseum, en annan köpte prinsregenten Luitpold af Bayern på en utställning i München.

*

I anordnandet af utställningar hemma och utomlands har Björck tagit ifrig del. Allt ifrån 1892, då han var kommissarie i München, har han under årens lopp gifvit bort mycken, allt för mycken tid på att sitta i kommittéer — han var bland annat kommissarie för konstafdelningen vid den stora utställningen i Stockholm 1897. I belöning har han fått en konstellation gyllene stjärnor på professorsfracken, men med tacken från konstnärslaget har det varit si och så. År 1898, då vårt deltagande i världsutställningen i Paris planerades, ledde det förberedande arbetet till en konflikt, som utmynnade i Björcks utträdande ur Svenska Konstnärernas förening. Sedan dess har han hört till »vildarne», de utom de båda konstnärsgруппerna stående — till dem höra äfven Carl Larsson, Nils Forsberg, Zorn, Wallander, Georg och Hanna Pauli och — om jag inte misstager mig — numera också prins Eugen. Det är egendomliga förhållanden rådande inom de fria konsternas republik i Sverige — 1880-talets försök till sammanslutning ha utmynnat i ett tämligen decideradt fiasko.

Under kommissariearbetet och kommittéförargelserna hände det nog, att färgerna torkade på paletten och särskildt att större arbeten måste uppskjutas till bättre tider. En rad porträtt blef det hufvudsakliga resultatet af dessa år — bland dessa äro porträtt af kung Oscar i kröningsdräkt, i uniform, i akademikostym, af kronprinsen och af en hel del privatpersoner, herrar och damer. Det stora friluftsporträttet af Verner von Heidenstam på sin veranda med bakgrund af Djursholmsnatur i aftonsol torde allmänheten ha i

INTERIÖR FRÅN KYRKAN S:T MARCO I VENEDIG. TAFLA I OLJA AF OSCAR BJÖRCK.

minne från vår utställning 1901 — det köptes af Göteborgs museum.

Och bland Björcks arbeten får jag väl ej glömma operakällarens dekorativa målningar, denna rad af satyr- och bacchanttaflor, som på sin tid väckte så mycket uppseende, blef debatterad i riksdagen, föranledde uttalanden från konstakademien, kom Viktor Rydberg att skriva sin broschyr om »nakenhet och klädsel-sätt» och påminte oss om, att humbug och enfald ej äro helt och hållet uteslutna ur samtidens svenska kultur. Det var som bekant dessa taflors påstådda osedliga tendens, man anföll. Jag minns att jag en gång träffade Topelius i operakällarens matsal. Den gamle, sitt folks uppfostrare, gick omkring mellan borden och besåg taflorna och uttalade sin undran öfver att de kunnat väcka sådan uppståndelse. Jag hjälpte honom att söka efter det osedliga i taflorna, men det fick ingen af oss syn på. För min del anser jag målningarna ej höra till målarens mest lyckade verk. Men de tillkommo under omständigheter, som betydligt försvårade ett godt resultat. Utom det att alltihop måste göras på mycket kort tid — på summa åtta månader — så måste målningarna målas, innan salens dekorerings ännu var färdig, och denna dekorerings blef hällen i delvis annan ton än hvad meningen varit. Den rika infattningen omkring de dekorativa målningarna skulle vara *hvit*, följaktligen höll Björck sina kompositioner i en ganska kall, ljus, blond kolorit. Men så ändrade vederbörande åsikt och gjorde väggdekorationen i mörkt matt guld — och nu sitta målningarna där och harmoniera ej med de omgivande färgerna. De »slå hål i väggen», för att använda ett målaruttryck.

*

Af 80-talsgossarna från målarskolan är Björck den ende, som blifvit professor hittills. Han är nu en elegant gråhårig yngling, och han håller som bäst på med att stå modell för sig själf framför en hög golfspegel. I tre exemplar står hans själfporträtt och väntar på att han skall bli nöjd med ett af dem, som är beställt för galleriet på Ludvigsberg. Bland annat som är ofullbordadt, är ett stort porträtt af prinsessan Ingeborg i helfigur, stående. Det är ännu så länge endast uppskisseradt med kol och man får tänka sig färgerna, *hvit* dräkt och som bakgrund en *hvit* slottsvägg med guldlister — det hela således ett lockande färgproblem för en kolorist.

Men den stora taflan, som är i görningen och som upptar större delen af atelieren, visar oss Vadstena slott, de grå fästningsvallarna med sin vattengraf och de fasta runda »postejerna», och där bakom det grå vasslottet och ofvanför den tunga grå stenmassan en stormig aftonhimmel med rödfammiga moln. I stora linjer och enkla verkamma motsättningar är motivet hållet. Målningen är beställd af prins Eugen och skall få sin plats i Norra realläroverket härstädes.

*

Himlen har blifvit mörk utanför det höga ateliefönstret och stjärnorna ha tändt sig ofvanför Idrottsparken. Årens rad ha flugit förbi oss, där vi språkat om gammalt och nytt, från gåsburen till Köbenhavnutställningen, från konsten på 1870-talet och till konstens vägar i den stund som nu är inne. Det är ju en jämförelsevis kort tid, vi ha att se tillbaka på, men den har ändå varit lång nog att omkasta en del värden, ge rum för nya strömningar och motströmningar och ge en del artister tillfälle att vända kappan ett par gånger för vindkastan. Åtskillig artificiellt tillagad konst och åtskillig programkonst har

uppstått, och en del af det, som kommit fram med stora later, har försvunnit lika hastigt och är redan nu så dött som om det aldrig funnits till. De konstverk, som stå sig — det blir det sista, vi komma öfverens om, innan jag säger god natt och går — det är de, som innehålla ett ärligt och gediget, personligt känt och tillägnadt naturstudium. Det är en gammal och uttröskad sanning, men som man ofta har tillfälle att konstatera. De stå sig både i 30 år och i 300, de stå sig så länge som de hålla ihop.

GEORG NORDENSVAN.

P. S. Sedan ofvanstående skrefs, har jag i Köbenhavn fått återse flere af de här ofvan omnämnda målningarna och kan konstatera, att ingen af dem förlorat på de år, som gått sedan de tillkommo. På den svenska utställningen i Charlottenborg finnas porträtten af fabrikör Åkerlund, prins Eugen, fru Heidenstam — som inköptes af danska Konstmuseet — och fru Möller och en i kol med pålagd färg gjord teckning till Vadstenafloran. Och på Konstmuseet visar »Nödskott» prof på frisk och solid och god konst, sådan som håller sig oberörd af åren.

DU VACKRA VÄRLD!

HVAD du är vacker, värld,
trots all din tomma flärd
och alla dina stackars mänskodårar!
Ur höstars bruna rost
och vintrars hvita frost
du strålar åter ung i nya vårar.

Att du är fylld af svek
och list och röfvarlek
i dina mörka hundramila skogar,
det rår du knappast för,
du vet ej hvad du gör —
ditt släkte remnat i sin andes fogar.

Det har sin hjärna sprängt,
sitt heta hjärtblod stänkt
i kampen mot den förlåt, som ej brister.
Men nu är drömmen drömd
och hjältekraften tömd
och blott i vanmakt själen på sig rister.

Hvad du är vacker, värld,
trots splitets dragna svärd!
Utur ditt sorl hörs sång likt fordom klinga
med silfvertoner i,
och lek och svärmeri
förmå ännu att stunderna bevinga.

Ur dina klyftors natt,
som gömmer trälars skatt,
sig slingrar stråt mot solomgjutna toppar,
där det är sällt att gå
och löftets björkar stå
med skira hängen och med sprungna knoppar.

Ifrån ditt heta stoft
det böljar ut en doft
som från en frestande och fager kvinna.
I dina safters brus
det bor ett farligt rus,
en glöd, hvori vi sjunka och förbrinna.

Hvad du är vacker, värld,
så vacker som din färd
inunder Vintergatans hvita båge,
så vacker, som om skuld
och brott och judasguld
ej frätande invid ditt hjärta läge!

ERNST HÖGMAN.

FRÅN KVINNLIGA ARBETSFÄLT.

VÅRA KVINNLIGA LÄKARE ha, genom en i dagarne utfärdad kungl. förordning, haft tillfredsställelsen att se gränserna för sin yrkesutövning vidgade. På ansökan af doktor Karolina Widerström m. fl. kvinnliga läkare och medicine studerande har nämligen k. m:t — efter medicinalstyrelsens, fängvårdsstyrelsens, järnvägsstyrelsens samt universitetskanslerns hörande — förordnat, att ogift kvinnlig läkare må med samma rätt som manlig söka och erhålla befattning som underläkare vid länslasarett, sjukhus och hospital, järnvägs- och fängelseläkare, läkare, tillsatt af kommun (dock ej stadsläkare), amanuens vid universitet och Karolinska institutet etc., med ett ord alla läkarebefattningar med undantag af provinsial-, stads- och militärläkarebefattningar samt öfverläkarebefattningar vid lasarett, sjukhus och hospital. Så snart en kvinnlig läkare gifter sig, anses hon dock ha frånträtt den befattning, till hvilken hon blifvit utnämnd.

*

Undervisning i barnavård åt fattigare flickor är nu en fråga på dagordningen. Genom förhållandenas makt har nämligen den redan befintliga anstalt, som sällskapet »Barnavård» äger i hufvudstaden, så godt som uteslutande kommit att besökas af elever från de bildade klasserna och sällskapet har här fått en uppgift, som fullt tager dess krafter i anspråk. Man har nu emellertid tänkt sig möjligheten att få till stånd ett annat sällskap, hvilket skulle på sitt program upptaga sträfvandena att bereda fattigare flickor undervisning i barnavård. En försöksanstalt skulle till en början öppnas, i hvilken frivilliga elever ur folkskolans högsta klass gratis skulle erhålla tre veckors undervisning. Någon omfattande utbildning som barnavårdarinnor kunna de visserligen ej på denna korta tid förvärfva sig, men själfva grunden kan dock läggas, deras eftertanke väckas och anvisningar lämnas, huru späda barn böra vårdas, tvättas, klädas, matas o. s. v. Denna kurs i barnavård skulle bli en motsvarighet till skolkökskursen. Man begär ju ej att flickan, som besöker skolköket, där skall utbildas till en framstående kokerska, utan endast att hon inhämtar de första grunderna. Så också i barnavårdskursen. När flickan kommer hem, kan hon dock med större vana och urskillning se om sina späda syskon, och när hon en gång blir maka och moder, vet hon, att ett litet barns vård kräver den största omsorg, och äfven efter hvilka principer denna vård skall lämnas.

D:r W. Scharp och fröken Maria Aspman äro de, som närmast tagit initiativet till dessa barnavårdskurser för folkskoleflickor. För att kunna starta försöksanstalten är man för närvarande sysselsatt med att på privat väg insamla medel. Man har beräknat att en dylik anstalt skulle kräva 2,700 à 3,000 kr. pr år.

*

De stockholmska tjänstflickorna ha, som bekant, på sista tiden börjat röra på sig. De vilja organisera sig och söka uppnå förbättring i sina villkor. Ett par till trängsel besökta diskussionsmöten ha afhållits i Folkets hus, och ett par dagliga tidningar, som åtagit sig deras sak, ha fyllt sina spalter med insändare i den outslitliga »tjänarinnefrågan». Den första diskussionen har dock på intet vis erbjudit några synpunkter öfver dem, som mångfaldiga gånger under årens lopp genomdebatterats i Iduns spalter, och vi ha därför ej heller ansett oss hittills

Enligt referat af meddelande från Svenska Tandläkaresällskapets kommitté för undersökning af gängse antiseptiska munvatten på Internationella Tandläkarekongressen i Stockholm den 15 Aug. 1902 är

STOMATOL

ovedersäzligen det munvatten, som bäst uppfyller de fordringar medicinen och tandhygienien ställa på ett bakteriedödande och sjukdomsförekommande preparat för tändernas och munnens vård.

STOMATOLFABRIKEN, Stockholm.
H. M. Konungens Hofleverantör.

behöfva blanda oss i det lifliga ordbytet. Nu synes man emellertid så småningom vilja komma från ord till handling, och på senaste Folketshusmötet tillsattes en kommitté, bestående af fruarna Isa Ottelin, Elin Lindhagen, Lindley och E. Borge samt fröknarna Anna Lindhagen, Hanna Walmstedt, Elma Lindén, Hedvig Starck och Maria Qvist, med uppdrag att förbereda frågan om en förening för tjänarinnor, närmast efter mönster af tjänarinnornas förening i Köpenhamn. Denna förening har redan sin egen tidning, som utkommer två gånger i månaden, afgiftsfri platsanskaffningsbyrå, eget bibliotek och egen lokal, där man söker meddela upplysning och förströelse, egen sparkassa, afsedd till understödsfond för gamla tjänarinnor o. s. v.

Den tillsatta kommittéen, som bland sig räknar både husmödrar och tjänarinnor, sammanträdde omedelbart för att uppgöra om arbetsplan. Sedan den utarbetat förslag, skall nytt allmänt möte för tjänarinnorna utlysas.

EN LITEN TITT TILL ASKERSUND. MINNE FRÅN I SOMRAS AF N. P. ÖDMAN.

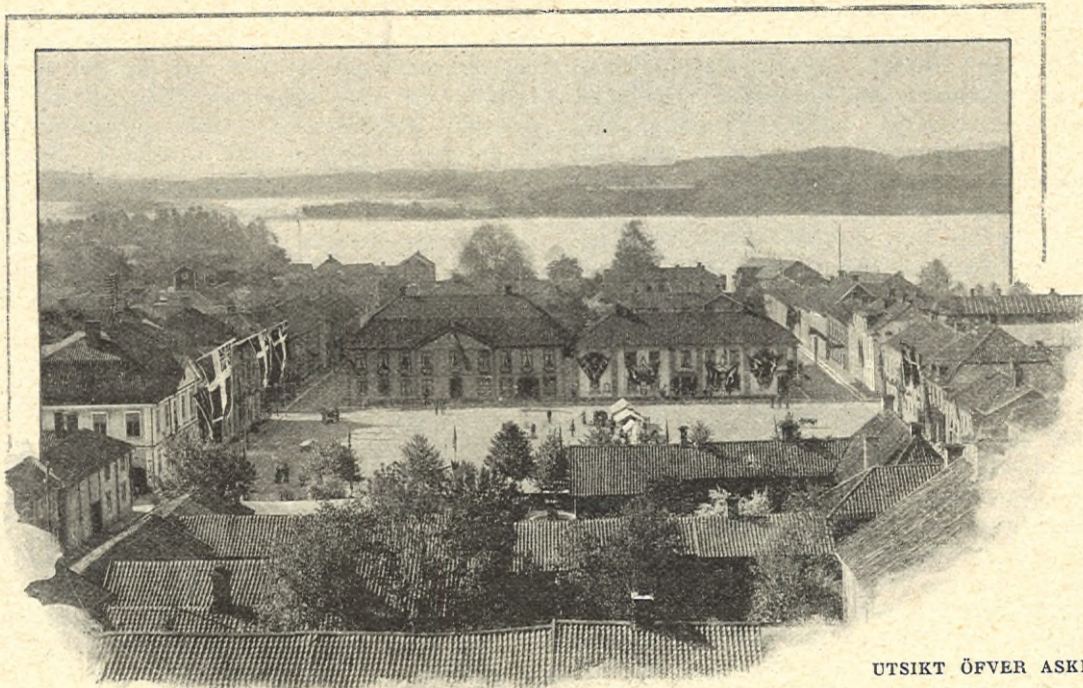
(FORTS. FRÅN FÖREG. N:R.)

HAN var förtjust i Askersund, sade han, det var en snygg och treflig stad och folket där var snällt och hyggligt och nyktert och där bråkades inte heller med några nymodiga idéer, strejker och lockouter och sådant där, utan man lefde i frid och sämja med hvarandra. Och det var sannerligen ett godt betyg, som kanske inte alla småstäder i Sverige förtjäna.

Bland ställen, som han utpekade från berget, var äfven prästgården i Askersunds landsförsamling, en vit byggnad borta i skogsbrynet västerut, och under den fortsatta promenaden i staden tillrätte han oss att följande morgon telefonera till »Lind» — så kallades prästgården — och be kyrkoherden S. komma in och hålla oss sällskap. Han vore en praktisk och kunnig man och mycket hygglig och skulle säkert genast rulla in på velociped och stå oss till handa med alla upplysningar vi önskade om staden och nejden. Stadens egen gamle kyrkoherde hade nyligen aflidit, och v. pastorn var en helt ung man från annan ort. Och så skiljdes vi under många tacksägelser från den vänlige sotarmästaren, och efter ännu en liten tur i sommarkvällen återvände vi till stadshotellet.

*

Att det var ett godt råd herr L. gifvit oss, det fingo vi rikligen erfara följande dag. Omedelbart efter intagen frukost på hotellets veranda, telefonerade vi till kyrkoherden S. och han lofvade att genast komma in till

UTSIKT ÖFVER ASKERSUND.

staden och stå oss till tjänst. Jag föreslog nu Axelin, att vi skulle gå och möta honom, och vi styrde alltså vår kosa åt det håll hvarifrån han kunde väntas; och vi hade inte hunnit längre än till torget, då vi sågo en ljusklädd herre komma i ilande fart på velociped öfver kullerstenarne och styra kosan rakt emot oss. »Där ha vi kyrkoherden,» utropade jag. »Omöjligt,» förklarade Axelin, som hade svårt att tänka sig en kyrkoherde rulla med sådan fart på velociped — men det var dock han, ty, när velocipedryttaren var alldeles in på oss, hoppade han lätt af och kom artigt fram och hälsade oss, tydligen å sin sida förvissad, att de två främlingarne, som vandrade framåt på det tomma torget, måste vara de som telefonerat. En hastig och glädlig presentation, och bekantskapen var gjord. Han hade bara ett par utträttningar på posten och telegrafan i närheten, förklarade han, och skulle sedan genast stå till vår disposition. Snart var han åter, och nu bjöd han oss att komma med honom ut till hans prästgård och dricka en kopp kaffe och sedan följa med till Stjersunds slott, ty »Stjersund måste herrarna nödvändigt se, annars kan ni ej säga, att ni varit i Askersund; och jag har just telefonerat till brukspatron Cassel att ni kommer, och han bjuder er att intaga 'lunch' hos honom.»

Det var rask expedition och vi voro förtjusta. Men innan vi begåfvo oss i väg, ville kyrkoherden först föra oss omkring något i staden och äfven visa oss landsförsamlingens

gamla intressanta kyrka i stadens utkant. Vi följde honom alltså först till läroverket och stadskyrkan som vi nu togo litet bättre reda på än i går. Läroverket anses vara en af stadens märkvärdigheter. Det är egentligen icke ett hus, utan tvänne, absolut lika, nämligen två små kubikformiga hvitrappade tvåvåningshus af sten och därtill mycket märkvärdigt belägna. De ligga nämligen ett på hvardera sidan om stora ingången till den med höga lummiga träd planterade kyrkplanen och verka nästan som ett par stora portvaktstugor till kyrkans bevakande; och midt på väggen ha de hvardera en stentafla med inskriptioner. Det ena huset är själfva skolan, det andra rektors bostad.

Vid nämmandet af »rektorn» kom kyrkoherden att tänka på, att denne, som naturligtvis vore rätta mannen att dechifrera inskriptionerna, troligen satt inne på sitt expeditionsrums i skolhuset, och sprang genast in för att se efter, och ögonblicket därefter kom han ut med en medelålders storväxt man, som han presenterade som »rektor K». Denne tog nu vänligen hand om oss och läste högt upp den svårläsliga inskriften på skolhusets stentafla, som han kunde på sina fem fingrar, och så fingo vi nu däraf bland annat veta att detta hus efter stadens brand 1776 »uppbyggts af Göteborgs medborgares ömsinta gåfvor.» Och på samma frikostiga sätt hade göteborgarne med sina »ömsinta gåfvor» äfven bidragit till återuppbyggandet af stadens rådhus. Antagligen hade väl herrar göteborgare förtjänt duktigt med pengar på askersundarne och deras nubb och spik och hudar och ville nu, drifna af »ömsinta samvetsskäl», i någon mån visa sin tacksamhet, och det var ju snällt af dem. Stadens urgamla »pædagogik» höll först till i det nybyggda skolhuset, och numera efter hvarjehanda förändringar af skolförhållandena under tidens lopp är det Askersunds 5-klassiga läroverk, som här har sin tillvaro.

Medan rektor K. höll på och förklarade och berättade för oss och med älskvärdt tillmötesgående besvarade alla mina frågor, smög sig Axelin för ett ögonblick ett stycke bakom med sin kamera och fotograferade både skolhuset och oss midt under diskursen. Strax därpå kom äfven vår vän från gårdagen, sotarmästaren L. och slöt sig till oss, så nu hade vi alla våra askersundsvänner treffligt samlade omkring oss. Vi fruktade bara, att den snälle sotarmästaren ville, att vi nu skulle klättra upp för stegen, såsom han bebådade

ETT AF LÄROVERKSHUSEN.

ASKERSUNDS STADSFÖRSAMLINGS KYRKA.

kvällen förut; men i detta ögonblick anlände en ny person till platsen, nämligen den af kyrkoherden efterskickade unge v. pastorn, och han kom med en stor nyckel dinglande i handen och läste upp kyrkan för oss, och vi trädde in, — men det får jag säga, att lika litet som kyrkans afsnoppade torn tilltalat oss, lika litet tilltalade oss nu dess inre. Det var den gamla vanliga flacka och fattiga stilen från slutet af 1700-talet. Stockholmaren kan det måhända i förbigående intressera att höra, att i Askersunds kyrka fungerar ett gammalt kasseradt orgelverk från en af stockholmskyrkorna. För öfrigt bör erkännas, att kyrkan har ett vackert dominerande läge, som gör den synlig vidt omkring, och att den är omgifven af höga vackra träd, så att den inte tar sig otrefligt ut på afstånd, ja, äfven från torget presenterar sig rätt idyllisk i sin gröna omgivning. Det är emellertid att märka att denna omgivning är en vanlig plantering och icke, som man skulle ha väntat, den »gamla kyrkogården», ty denna ligger på andra sidan gatan, där äfven den äldre kyrkan låg före branden, liksom prästgården ligger där än.

Efter besöket i kyrkan skiljdes vi från alla våra nya vänner utom kyrkoherden. I hans sällskap återvände vi nu till hotellet, där vi skulle hämta ett och annat för utfärden, och på vägen dit meddelade han åtskilligt om Askersund, både om dess historia och dess nuvarande förhållanden. Askersund grundlades 1643 och fick sina stadsprivilegier 1647 af drottning Kristina, som äfven med stor frikostighet skänkte staden jord och skogsmarker. Att den nya staden fått samma namn som den landtsocken, dit dess område hörde, blefvo borgarne snart missnöjda med, då det vållade ständiga förväxlingar, och redan vid riksdagen 1660 anhöllo de att få ändra namnet till *Carlsund*, men det gick inte. År 1776 ödelades, såsom redan nämnts, den lilla staden af en stor eldsvåda, men den »blef snart genom stora bidrag från flera orter ånyo uppbyggd i förbättrad och reguliert skick på en nära fyrkantig plan» (orden af kyrkoherden citerade ur en bok om »De tolf äldsta och största släkterna i Askersund»). Invånarne lefde i den gamla tiden mest på jordbruk och fiske och äfven på handel med handelsmidd nubb och spik från ett par när liggande socknar. Någon industri har staden ännu i dag icke, annat än en liten yllefabrik med färgeri samt bryggeri och garfverirörelse. Handeln, särskildt torghandeln, är dock rätt liflig. Men så liten och obetydlig staden Askersund är med sina 1,764 invånare (44 mindre än Torshälla), så var den dock en af de första städer i Sverige som skaffade sig vattenledning, och sedan tre år har den äfven elektrisk

belysning. Jo, jag tackar jag! Och järnvägen till Lerbäck fick den redan 1884. Några store eller mera bemärkte män ha egentligen icke födts i Askersund, men man visar dock med stolthet rådmannen Göran Bergs graf på gamla kyrkogården, emedan denne var farfar til den kände stormannen på järn- och stålindustriens område *Göran Fredrik Göransson*, grundläggaren

af Sandvikens järnverk, han som med Bessemer delar äran af det s. k. bessemerstålets uppfinning.

Från hotellet förde kyrkoherden oss en omväg genom stadens mera pittoreska södra del, där Axelin i förbigående »knäppte af» en liten idyllisk gata, och så kommo vi då på den vägen slutligen till det lilla smala sund, som stryker längs stadens västra sida och förenar Alsen med den norr om staden liggande lilla sjön Viken. Här vid sundet sågo vi nu

GATUIDYLL I ASKERSUND.

midt för oss på andra sidan landsförsamlingens vackra kyrka, och det var denna som kyrkoherden framför allt ville visa oss, ty den är den egentliga märkvärdigheten på platsen och Askersunds landsförsamlings och dess kyrkoherdes stolthet. Den presenterar sig också till sitt yttre mycket vackert och pittoreskt, och detta både själfva kyrkan (koret icke till förglömmas) och dess prydliga i landskapet verkningsfulla torn och spira, resande sig högt öfver den lum-miga löfdungen. I jämförelse med stadens kyrka verkar den rent af förnämt och aristokratiskt.

Vi gingo öfver sundet på den bro, som ligger i rak linje med stadens förnämsta gata, och ett litet stycke bortom trädde vi från landsvägen genom en hvälfd stenport in på den vackra gamla kyrkogården och därifrån in i själfva kyrkan. Detta var någonting annat än stadens kyrka. Här mötte vi genast något mera stilfullt både i fråga om hvalf och alla detaljer för öfrigt, här funno vi historiska minnen och värdefulla konstverk, och här tyckte vi oss, så att säga, från hvarje vrå höra hviskningar från flydda sekler. Också var, enligt kyrkoherden S:s upplysningar, den ursprungliga, här byggda kyrkan ända från 1300-talet, och sedan denna nedbrunnit 1661 lades redan tre år senare grundstenen till den nuvarande, som invigdes 1670. Den byggdes helt och hållet på bekostnad af en brorson till Axel Oxenstjerna, grefve Johan Gabriel Oxenstjerna, herre till Stjernsund, och hans maka Christina Soop, och alltifrån denna tid har Stjernsunds ägare varit kyrkans patronus. Och under altaret befinner sig det Stjernsundska grafkoret, som uppbyggt efter ritning af själfva Erik Dahlberg och äfven finnes återgifvet i hans »*Suæcia antiqua et hodierna*». Hur införlifvad kyrkan var med de nämnda adliga ätterna, kunde vi se äfven däraf, att själfva den snidade altartaflan med skulpterade bilder ur Jesu lif uppbar de Oxenstjernaska och Soopska vapensköldarna som ingredierande delar i dess ornamentering — en anordning, för öfrigt, som hvarken syntes mig vacker eller kyrkans heligaste plats värdig. Och högt däruppe på den halfrunda korväggen ofvanför altartaflan hängde en hel rad af gamla brokiga vapensköldar på långa skaft tillhörande nämnda högadliga släkter och andra med dem befryndade, såsom de greffliga ätterna Dohna och Stenbock, den friherrliga Staël von Holstein m. fl.

Af särskildt intresse i denna kyrka är den med bilder ur Jesu lif konstnärligt snidade predikstolen och, den, såsom redan nämnts, med liknande sniderier vackert utförda altartaflan.

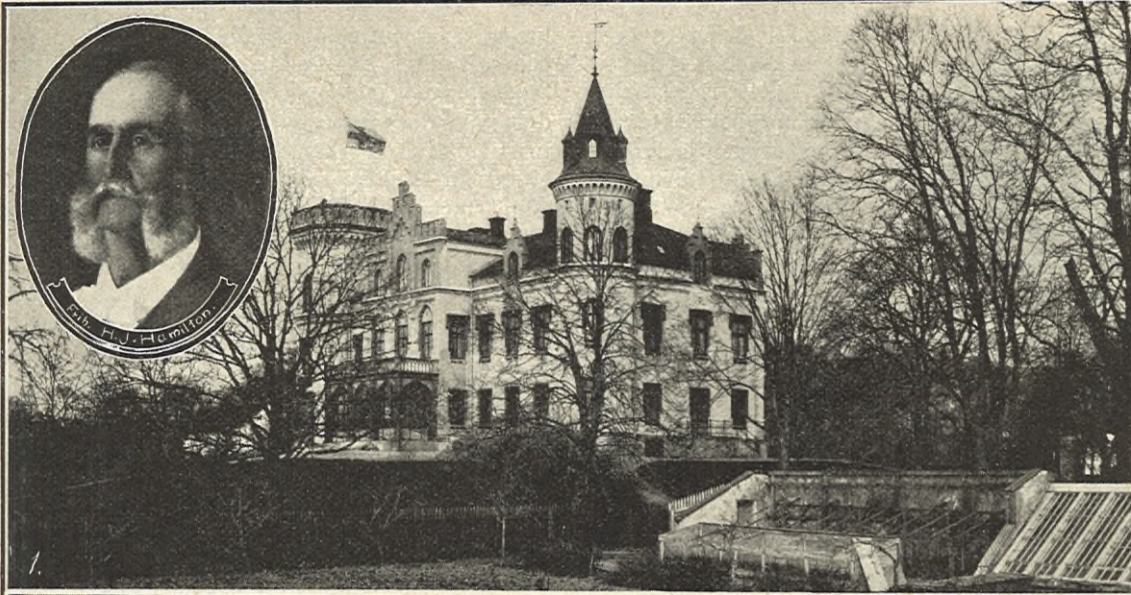
(Forts.)

Ett "handtag öfver hafvet"!

Glöm ej teckningslistan för SVERIGES BYGGNAD I S:T LOUIS!

ASKERSUNDS LANDSFÖRSAMLINGS KYRKA.

1. FRIH. HAMILTONS FIDEIKOMMISS NERIKES-BO. 2. SALONGEN PÅ NERIKES-BO. 3. DET SISTA PORTRÄTTET AF FRIH. HAMILTON VID SCHACKBORDET.

A. BARR FOTO.

HUGO JOHAN HAMILTON.

EN AF ÖREBRO läns stormän, friherre Hugo Johan Hamilton, afled nyligen, 73 år gammal, på sitt gods Nerikes-Bo.

Efter sin fader, generalpostdirektören Hugo Adolf Hamilton, öfvertog han 1871 Bo stora fideikommisssegendom, 33 till 34 mantal, med ett taxeringsvärde af mer än 2, millioner kr., men hade dessförinnan i Uppsala 1855 aflagt examen till rättegångsverken samt slagit sig ner såsom arrendator på Afverby i Bo åren 1857—68 och 1860 köpt Nord-Halla i Skaraborgs län. Fadern, som var en mångsidig och kraftig personlighet, intog i länet efter sin afgang ur rikets tjänst en ledande ställning, såsom ordförande i hushållningssällskapet, ordförande i reformkommittén, förste kammarledamot m. m. och sonen, den nu aflidne friherre Hamilton, förstod att värdigt uppbära denna del af sitt arf. Han var landstingsman sedan 1868 och valdes genast till den lediga platsen i första kammaren och behöll den samma till 1885 samt tillhörde bevillningsutskottet och lagutskottet, så länge liberala och frihandelsteorier voro de ledande för beskattningen och lagstiftningen. Bland andra uppdrag innehade han statsrevisorskap och ledamotskapet i 1881 års tullkommitté. Han var en lång

följd af år vice ordförande i Örebro läns landsting och äfven fem år (1896—1900) dess ordförande. I sitt afskedstal till landstinget betonade han sitt intresse för länets sjukvård, sin motvilja mot skuldsättning och sina farhågor för landbrukets framtid i täflan med industrien och städerna samt först och sist sina tvifvel på tullsystemets nationalökonomi. Jämväl länets brandstodsbolag hade förmånen att i många år (1893—1902) ha den nu aflidne såsom ordförande och ledande man, hvarjämte han var stiftare och i många år styrelsemedlem och ordförande i Pålsboda—Finspångs

SÖDERMANS »ETT BONDBRÖLLOP», ISCENSATT Å KVINNOKLUBBEN I STOCKHOLM. W. FAHLSTEDT FOTO.

järnväg. I hela sitt offentliga uppträdande var Hamilton den borne ädlingen med högsinta vyer och frisinnad åskådning, en föresyn för samtida.

Sitt ekonomiska arf anses friherre Hamilton ha med sträng omsorg förvaltat, men ogynnsamma tidsomständigheter ha föranlett honom att på 1890-talet nedlägga bruksrörelsen vid Gryt och tackjärnsblåsningen vid Hjortkvarn samt inrikta sin verksamhet på godsets jordbruk, som satts i god kultur. Nybyggnader öfver hela godset, särskildt det nya slottlika corps de logiet, bära för öfrigt vittne om fideikommissinnehafvarens drift och ordningssinne.

Gift 1857 med Mariane af Sandeberg, efterlämnar den hädangångne sörjande maka samt en son fil. kand. Hugo David Hamilton på Boskulla, en dotter, gift med friherre Karl Leijonhielm på Svartå, och en fosterdotter.

»KVINNOKLUBBEN» I SITT NYA HEM.

DEN LIFAKTIGA »KVINNOKLUBBEN» har nu ur sina gamla, allt för trånga lokaler inflyttat i sitt nya, vidgade hem i Tattersalls stora byggnad vid Grefuregatan och i dagarna invigt detsamma med ett par lyckade soaréer efter ett program, som inom ramen af Södermans »Ett bondbörllop» var särdeles fyndigt och trefligt anordnad. Den store tonsättarens populära komposition utfördes från början till slut af idel klubbmedlemmar, klädda i vackra, stilenliga nationaldräkter. Före 4-de sången (»Uti bondens stuga dansen skall stå») förekom ett divertissement, upptagande folkvisor, humoristiska historier, deklamation, munter replikväxling och danser, hvilket allt hvarje ögonblick höll publikens intresse vid makt.

Bland de lyckade typerna å vår fotografi må nämnas: brudgummen (fröken Raphael), bruden (fröken Sjögren), nämndemansfar (fru Ebba Sjögren) och mor (fru Tillberg), klockarfar (fröken Carlsson) och mor (fru Hasselqvist), en pigg bondpojke (fröken Lindberg) och tre de raraste töser (fru Elliot samt fröknarna Hasselqvist och Salchow).

Nästan hvar och en i brudestassen hade något att sjunga eller berätta och gjorde det äfven con amore. Särskildt nämndemans apparition och dråpliga utförande af både visor och »paschaser» väckte jublande bifall. Den fagre brudgummen deklamerade Fröding med en värma och ett behag, som stodo långt öfver bondnivån, och de trenne flickorna sjöngo sina visor med ett lifullt, älskvärdt föredrag, som väl anstod deras vackra röster.

Äran af hela iscensättningen och regien tillkommer fru Ebba Sjögren, som denna gång noggsamt visat, att hon lika väl kan roa äldre som de många småttingar, hvilkas ögon hon förut genom sina »barnsoaréer» fått att stråla af förtjusning. De dekorativa anordningarna hafva till största delen ombesörjts af fröken Lotty Nyqwist. Att de uppträdandes maskering var förstklassig, därför borgar ett namn, lika känt som erkänt — Wilhelm Fahlstedt.

Om soaréen i sin helhet kunde man säga: »Se där något lefnadsfriskt, godt och på fint sätt roande! Hvad det ändå finnes mycket sådant i vårt land — blott man ville taga vara därpå!» Så tänkte vid hemgåendet åtminstone

EN AF PUBLIKEN.

ÄRKEBISKOP EKMAN, BISKOP BANG OCH DE ÖFRIGA OFFICIERANDE PRÄSTERNA UTANFÖR SVENSKA KYRKAN I PARIS. ALBIN FOTO.

DET SVENSKA KYRKOJUBILEET I PARIS.

I DAGSPRESSEN ha våra läsare redan haft tillfälle att genom spaltlånga referat i detalj följa de religiösa festligheter, hvarmed den skandinaviska kolonien i Paris firat därvarande svenska kyrkas 25-årsjubileum. Vi inskränka oss därför att med några kortfattade rader, som komplement till de i detta nummer meddelade bilderna af officianterna och öfriga medverkande, lämna en resumé af jubileet.

Den egentliga minnesfesten ägde rum tisdagen den 3 dennes med inledningsanförande af prosten Hemberg, tal af brödralandens »summi episcopi», ärkebiskop Ekman och biskop Bang, samt prosten Flygare. De följande dagarna voro anslagna till festligheter af olika art, och den 6 dennes gaf svensk-norska kolonien middag i »Palais d' Orsay», under hvilken meddelades den glädjande underrettelsen, att betydliga bidrag redan tecknats för den projekterade nya kyrkobyggnaden.

GRUPP AF KYRKOSÅNGARNE. ALBIN FOTO.

mes academiques» och längst till höger direktör Ad. Wiklund.

Den med anledning af kyrkofesten slagna medaljen, som jämte en bild af Svenska kyrkan i Paris framställer porträtten af dess fyra senaste herdar, är ett vackert prof på vår här bosatte landsman Svan-te Nilssons konst. Till upplysning för eventuella samlare, som skulle vilja lägga sig till med plaquetten, kan nämnas, att den kan erhållas genom pastor Stadener, rue de Logelbach n:r 8, till ett pris af 7 francs i brons, 20 i silfver.

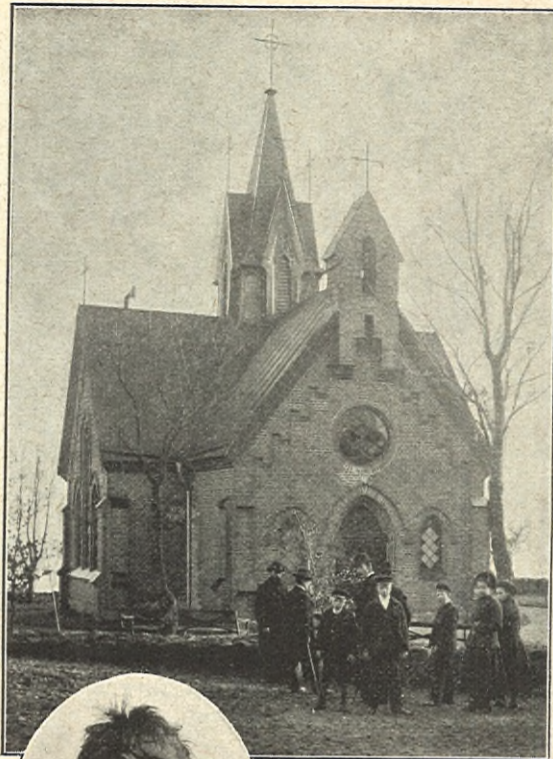

KYRKOJUBILEETS MINNESMEDALJ.

GUSTAF FRÖDINGS FOND.

Ä NNU ENGÅNG vilja vi på det varmaste anbefalla den insamling till Frödingsfonden, som igångsatts af Uppsalastudenterna och som måste vinna anklang i alla svenska hem, där den sjuke skaldens diktning beundras och älskas. Intet bidrag är för ringa, att det ej med tacksamhet mottages; det är icke gåfvans storlek, det främst kommer an på, utan hjärtelaget, af hvilket den gifves. Många bäckar små göra en stor å! An-teckningslistor kunna när som helst rekvideras från Uppsala studentkårs ordförande, fil. kand. Nils Nilsson, Uppsala.

Personerna å den här meddelade gruppen af officianter äro, räknade från vänster till höger, prostarne Flygare och Hemberg, ärkebiskop Ekman, pastor Stadener, biskop Bang och professor Söderblom. Den andra gruppen återgifver församlingens organist jämte de solister, som med sin sång på ett så förtjänstfullt sätt bidrogo till högtidlighetens höjande. Dessa äro, från vänster räknadt: fil. kand. Axel Gauffin, en ung lundensare, herr Louis de la Cruz-Frölich, en ung operasångare med redan stadgadt rykte, född på Gibraltar af norsk-engelska föräldrar samt nyligen gift med en dotter till målaren Fritz Thaulow, hr C. A. Holmqvist, den från sin debut å Stockholms operascen i våras kände operasångaren, sångerskan fröken Lita af Klint, förut omnämnd i Idun med anledning af hennes dekorering med »Pal-

DET NYA CECILIAKAPELLET VID VILHELMSRO. LINDHEBORGS ATELIER FOTO.

UR DAGSKRÖNIKAN.

EN OVANLIG KYRKOINVIGNING. Det torde vara något enastående i vårt land, att en kvinna låter uppföra en kyrkobyggnad och utverkar k. m:ts tillstånd för densamma begagnande för gudstjänstligt bruk inom svenska kyrkan.

Det är den inom vår filantropiska värld välkända fru Ebba Ramsay på Vilhelmsro, som med sin energi åstadkommit detta tempel, hvilket under namn af Ceciliakapellet i dagarna högtidligen invigts.

På Vilhelmsro, hvilken egendom är naturskönt belägen å Vetterns västra strand helt nära Jönköping, har fru Ebba Ramsay, som bekant, med mycken möda och ihärdighet inrättat en stor anstalt till förmån för kroppsligt och andligt vanlottade barn, och det var där Ceciliakapellet jämte tillhörande kyrkogård härom dagen invigdes af Växiö stifts biskop doktor N. O. H. J. Lindström.

Det lilla vackra, i gotisk stil uppförda templet var under några timmar samlingsplatsen för en förnäm och lysande skara herrar och damer ur Jönköpings högsta societet, som på fru Ramsays inbjudan infunnit sig för att öfvervara invigningen.

Fru Ramsay gaf sedan middag för biskopen och prästerskapet samt ett stort antal gäster för öfrigt.

Ceciliakapellet står, enligt k. m:ts föreskrift, under kyrkoherdens i Jönköping vård och in-seende.

CARL JOHAN SLOTTE †. För några dagar sedan nedmyllades i jordens sköte en af Finlands mest bemärkta odalmän, häradsdomaren Carl Johan Slotte. Han var född 1827 å Slotte hemman i Nedervetil socken i Österbotten och åtnjöt i sin ungdom undervisning en kortare tid i Gamla Karleby och lärde sig därvid läsa, skriva och räkna. Intresset för allmänt vetande, grundlagdt under denna tid, bibehöll han under hela sin lifstid, och tillägnade sig småningom ett betydande förråd af kunskaper. Dessa jämte hans skarpa förstånd och goda omdömesförmåga gjorde honom snart bemärkt i hembygden, hvarför han äfven erhöi flere kommunala förtroendeuppdrag. Snart gjorde han sig känd äfven i vidarekret-

C. J. SLOTTE.

FRÅN SKYTTEBASAREN I ÖREBRO. 1 RYGGÅSSTUGAN. 2. HOS »MUTTER PÅ TUPPEN».
A. BARR FOTO.

sar, och blef vald till folkrepresentant i bondståndet vid landtdagen 1863, samt sedermera till landtdagsman i samtliga landtdagar till år 1900. Under många af dessa landtdagar fungerade han som talman i sitt stånd. Vid landtdagarna uttalade Slotte redligt och oförskräckt sina tankar och åsikter, hvilka städse präglades af en klar och mogen öfvertygelse och grundade sig på en omutlig rättsskänsla. Man har också varit tämligen ense om att Slotte varit bondeståndets bästa talman. Slotte har varit anlitad som medlem af flere viktiga regeringskommittéer och utfövat en rätt betydande inverkan på vissa lagstiftningsfrågor. — Till sitt väsende var Slotte hjärtlig, vänfast och rättfram och utgjorde en praktig typ för den svenska allmogeklassen i Finland.

*

EN SKYTTEBASAR i Örebro har under den sistförflutna veckan tagit örebroarnas uppmärksamhet i anspråk. Basaren ägde rum å Stora hotellet och bland arrangemangerna, som voro synnerligen lyckade, må nämnas den af arkitekten Karl Nissen anordnade ryggåsstugan samt en vinstuga i Bellmansstil, »Mutter på tuppen», hvilka vi här afbildat.

*

»STUDENTLYNNE». Kalmarstudenternas klubb i Stockholm firade denna höst sin sedvanliga årsfest i Uppsala lördagen den 7 dennes.

Kl 9 e. m. samlades de till ett femtiotal uppgående deltagarne på »Ofre Gästis», där supé intogs. Efter kaffet aftogade klubben till Kalmar nation, hvarest den egentliga festen ägde rum. Trappuppgångarna voro illuminerade med kulörta lyktor och salen festligt dekorerad. Ett par gipsbyster, föreställande två klassiska filosofer, hade i

FRÅN KALMARITERNAS NATIONSFEST I UPPSALA.

hast förvandlats till »nationella» storheter. Den ena (till vänster på illustrationen) till »Konung Magnus Ladulås vid tiden för hans giftermål i Kalmar», med präktigt anarkistskäg, modern stärkrage, skjortveck och en praktfull halsduk samt med ett väldigt hänslås om halsen. Den andra med biskopsmössa och blå glasögon föreställde »Kalmar nations förste kurator ärkebiskop

Svebilus». På hvardera sidan om en svensk flaggdekoration hägrade dessutom tvänne väldiga tafior af »nationens spirituelle tecknare», på hvilka man såg »Darwins felande länk» i en dimgrå forntid lägga stadens grundsten och drottning Margareta stifva Kalmarunionen.

Ett nummer af nationens originella skämttidning »Spyflugan», som utkommit med anledning af dagens fest, upplästes och bidrog i sin mån att höja stämningen, hvilken för öfrigt var den bästa ända tills sällskapet långt fram på småtimmarna skildes åt.

Följande morgon samlades de »kalmariter», hvilka ej redan måst lämna staden, och som hjältemodigt slitit sig ur sömngudens armar, till sillfrukost på »Rullan», hvarest man på nationslokalen »förevigade» de festliga anordningarna medels vidstående fotografi.

Bland deltagarne må märkas: dir. S. Palme, prof. J. A. Lundell, häradshöfd, J. Lodén, dir. A. Roosval, doktorerna E. Fagergren, E. Stangenberg och P. Ahlqvist, samt red. L. Ljunglund.

*

»JERUSALEM» TILL SELMA LAGERLÖF. Från

347 svenska kvinnor överlämnades för några dagar sedan till Selma Lagerlöf en hedersgåfva, bestående af den serie bonader i blåvit dukagång efter bilder ur hennes stora roman Jerusalem, som komponerats af fröken Anna Wettergren, och af hvilken Idun, då de i fjol utställdes å föreningens för Svensk hemslöjd lokal, meddelade ett par afbildningar. Selma Lagerlöf har nu i ett bref till Nya Iduns ordf. framburit sitt tack till alla dem, som åstadkommit, »att hvad som i fjol utgick från mitt hem såsom oskönjbar fantasiväfnad, nu återvänder dit såsom påtaglig och solid väggbonad».

GLÖM EJ

jubileumsfondens
sparbössor!

APROPOS »SKOLGÅNG OCH NERVOSITET».

EN FRAMSTÅENDE SKOLMAN skriver till oss med anledning af uppsatsen »Skolgång och nervositet» i Idun n:r 44:

Herr Redaktör.

Ett tack ville jag säga er för den utmärkta artikel af E. »Om skolgång och nervositet», hvarest på ett uttömmande sätt de i uppfostringsläran så ofta omskrifna och af skolan så ofta missbrukade s. k. »ambitionsmedlen» från barnets och hemmets synpunkt behandlas. Den väckte allmän belåtenhet hos mig och min familj, som består af en fl. kand. och tre döttrar, hvilka alla genomgått högre flickskola. Ty skildringen stämmer i allo med verkligheten.

Ej heller tror jag, att man behöfver ha allt för skarp politisk blick för att förstå, att en strid förr eller senare kommer att utkämpas mellan de lamstagna hemmen och den allsmäktiga skolan. Många erfarenheter har jag som far gjort under mina barns skoltid af allt det den förträffliga uppsatsen innehåller, men mitt tålmod höll på att brista, då min yngsta flicka kom hem med den hälsningen: »Hälsa du din tant, att det är mig du skall lyda och icke henne!» Detta skedde, då flickan en dag frivilligt åtagit sig att hjälpa till vid ordnandet af terminens handarbeten, men också ansåg sig pliktig att så fort som möjligt komma hem för att hjälpa den dam, som efter min afidna hustru skötte hemmet och således var i mors ställe. Man kan lätt tänka sig, huru detta skulle kännas för husmodern själf och för den, som i hemmet skall uppehålla hennes anseende. Men detta är blott ett pregnant uttryck för tidsandan!

Och folkskolan sedan! Den har växt upp, stor och stark, omhudad och gynnad från alla sidor liksom kyrkan under medeltiden. Men kyrkan har beskedligt vikit undan och hjälpt folkskolan fram med eller mot sin vilja, kommunen har vikit undan och beviljat understöd undan för undan. Men skulle den dag komma, då man säger: »hitintill skall du komma, men icke längre,» då gäller det strid och icke frid. Och skulle den dag randas, då hem, kyrka och stat på ett eller annat ställe vilja göra sin gudomliga och mänskliga rätt gällande och taga tillbaka något af den makt de äga eller indraga något af de understöd, som de gifva, vi finge då se den strid, som skulle uppkomma. Ve oss då!

Symptom, fastän obetydliga, ha redan visat sig därtill i Malmö, som ju är förposten i söder.

Därför känns det godt, att i en hemmets tidning, sådan som »Idun» bör vara, få läsa en så fin framställning som E:s var. Därför tack och en önskan om mer i fråga om hemmets rätt gent emot skolan och om de interiörer ur barnens lif, som endast far eller mor, men ej läraren eller lärarinnan känna.

J. G—N.

*

Ett eklatant bevis, hur olika en och samma sak kan te sig från skilda synpunkter, utgör följande »insändare», som äfven inspirerats af E:s artikel:

»Det finnes väl knappast något, som mera kalfatras än skolorna och skolarbetet. Och klart är ju, att en institution med så genomgripande betydelse för oss, som skolan har, skall äga allmänhetens intresse i högsta grad. Men att, som många gånger händer, skylla allt möjligt på skolorna, är ej rätt.

Hvad nu særskildt »E» beträffar, som tyckes anse hela skolarbetet vara anlagd på att jaga upp nervositeten och känsligheten hos barnen, att ett helt »system med öfverdrifvet klander och beröm snedvrider arbetet i skolan», att barnen jäktas och eggas att läsa mera än den föreslagna kursen för att därigenom skaffa sig högre betyg, att skolarbetet pågår 10 timmar dagligen o. s. v., så påstår jag detta vara öfverdrift.

Att den 15-åriga flickan, som arbetar från 6 på morgonen till 11 på kvällen, utan att ens ha tid skaffa sig litet ledigt efter middagen, måste bli öfveransträngd och nervös, är väl ej att undra öfver. Men är nu detta strängt taget skolans fel? Har ej den mor eller målsman, som tillåter sådant ske med öppna ögon, utan att ingripa, större skuld däri än skolan? Tydligen måtte denna flicka vara utrustad med betydligt mera ambition och god vilja än fattningsförmåga, eftersom det ändock kan »gå bra för henne i skolan». Men säkert är, att för ett begäfvadt barn ej åtgår mer än hälften af den tid, som ett med mindre god fattningsförmåga utrustadt dylikt måste använda för läxläsning m. m.

Att nu hålla största delen af barnen tillbaka, för att några få mindre begäfvade utan allt för mycket arbete och risk för öfveransträngning skulle kunna följa med, det vore väl ej klok hushållning? Många gånger är det nog föräldrarna, som jaga barnen att sträfva efter fulla betyg, för att slippa ha dem som »kvarsittare», hvilket för den mindre väl situerade kan vara kännbart nog. Men vore det då ej bättre, att de föräldrar, som se sin flicka arbeta mera än hvad nyttigt är, begagna sig af den fördel de äga i valfrihet af vissa ämnen, t. ex. språk? Låt henne slippa franskan, som nog ej blir till så stor nytta för henne, och låt henne i stället under de timmarna gå med i hushållet eller syselsätta sig med annat, som hon har håg för. Ett mindre godt läshufvud brukar vanligen vara åtföljd af ett godt praktiskt förstånd, hvarför då hålla på med onödigt plugg, som kanske har nervositet och klenhet i följe?

Nu för tiden göres, om vi vilja vara rättvisa, mycket för att skolarbetet ej skall verka öfveransträngande. Måndagarna äro läxfria, ingen kriaskrifning i hemmet, öfversättningarna ske i regel också i lärosalen, läxorna prepareras i skolan, men ändock är den skuld till all öfveransträngning. Någon skall vara syndabocken och bäst är att slippa själf.

Föräldrarna borde vinnlägga sig mera om att följa barnen under skolarbetet, ta reda på deras anlag och försöka utveckla dessa samt inskränka pluggningen och arbetet af det, som ej intresserar barnen. Jag tror resultatet och det kroppsliga välbefinnandet då för många skulle bli bättre, om än skolbetygen blefve ojämbna, men sådana betygslafvar behöfva väl ej hvarken föräldrar eller barn vara, att betygssättningen skulle ha en så ödesdiger följd, som »E» tyckes anse den hafva. Många anse visst, att skolan är den, som skall bära det moraliska ansvaret för barnen, så snart vi lämnat dit dem, och själfva ha vi sedan ej annat än deras kroppsliga väl att sörja för. Så får naturligtvis ej vara förhållandet. Skolan kan ej så väl lära känna hvarje enskildt barn som de egna föräldrarna och kan omöjligt få samma skyldigheter, den är endast föräldrarnas medhjälpare i uppfostran af barnen, och ingenting hindrar oss att vara ganska själfständiga gent emot skolan, såvida vi ej hylla »låt-gå-systemet», men i så fall är skulden vår egen.

Beträffande den s. k. »bredvidläsningen»,

som »E» talar så mycket om, kan det väl knappast gå att förhindra de begäfvade barnen att skaffa sig mera vetande om ett ämne, som intresserar dem. Likaså kuriöst skulle det väl vara att förbjuda lärarinnan göra utvikningar och låta barnen få berätta något mer än precis läxans ord, det skulle säkert vara oklokt, då just dessa små utvikningar många gånger utgöra de uppiggande och smärroliga momenten under lektionen.

Mina flickor ha under de första åren läst hemma. De ha haft kamrater, som eggat dem att »läsa bredvid». Men icke förty ha konversationslexikon, kulturhistoria, mytologi m. fl. flitigt studerats, naturligtvis alldeles frivilligt, och samma är förhållandet nu, då de gå i skolan. Att jag nu skulle stänga bokskåpet och förbjuda dem läsa »bredvid», därför att detta skulle kunna »egga» vissa kamrater till öfveransträngning, vore väl nästan mycket begärdt?

Därför råder jag: tag flickan ur skolan, där hon tydligen ej utan öfveransträngning kan följa med, och lär henne något praktiskt yrke eller annat, som hon har anlag för, det är helt säkert bättre än att vilja göra henne till hållhake för de andra kamraterna! Godt vore det sedan, om många ville följa exemplet!

E—G.

SVERIGES ÄLDSTA KVINNLIGA TELEGRAFISTER.

VID DEN tidpunkt, då det svenska telegrafverket nyligen firat sin femtioårsfest, bör det hafva ett visst intresse att få veta, hvilka de kvinnor voro, som det första året blefvo officiellt anställda såsom extra ordinarie telegrafister, eller e. o. assistenter, som de då kallades. Den första antagningen skedde den 27 april 1865 och omfattade 4 extra telegrafister i följande ordning:

Agnes Charlotta Christina Bursie, nu pensionerad telegrafist.

Wendela Maria Elisabeth Hård af Segerstad, lämnat verkets tjänst på grund af giftermål.

Julia Maria Carolina Holmberg, afiden såsom stationsföreståndare i Mariefred.

Anna Octavia Gumælius, pensionerad såsom stationsföreståndare i Strängnäs.

Dessa voro de fyra första; nästa antagning skedde den 4 påföljande maj och omfattade:

Augusta Malla Carolina Thorborg Svinhufvud, lämnat verkets tjänst på grund af giftermål.

Carolina Erica Lundberg, lämnat verkets tjänst på grund af giftermål.

Först tre månader därefter eller den 10 augusti skedde nästa antagning, denna gång af allenast en telegrafist, nämligen:

Ida Constantia Fredrica Sandborg, pensionerad såsom stationsföreståndare i Bollnäs.

Den 21 påföljande september antogos tre e. o. telegrafister, nämligen:

Carin Hildegard Balkenhausen, pensionerad såsom stationsföreståndare i Simrishamn.

Anna Elisabeth Fornander, lämnat verkets tjänst af okänd anledning.

Augusta Sjödaahl, pensionerad såsom stationsföreståndare i Trollhättan.

Endast fyra dagar senare, eller den 25 september, antogs:

Elfrida André, lämnat verkets tjänst, nu domkyrkoorganist i Göteborg.

Den 28 i samma månad antogos två:

Augusta Carolina Ståhle, afiden såsom stationsföreståndare i Borgholm.

Alma Christina Sophia Lundström, tjänstgör f. n. såsom stationsföreståndare i Karlsborg.

Den 24 påföljande november antogos två:

Eugenia Constance Mathilda Charlotta Söderstedt, pensionerad såsom stationsföreståndare i Smedjebacken.

Hedvig Eleonora Beckman, tjänstgör ännu i Stockholm.

Den 1 påföljande december antogos tre:

Hilda Björk, lämnat verkets tjänst af okänd anledning.

Amanda Fredrica Wetterlind, pensionerad såsom stationsföreståndare i Ronneby.

Maria Gustava Dybeck, lämnat verkets tjänst på grund af giftermål.

Nu inkomna, direkt från Japan, de af läkare och sjuksköterskor lifligt rekommenderade

Japanesiska värmeapparaterna,

af kopparplåt, öfverklädda med plysch. Genom att antända och uti apparaten nedlägga en koltub, utvecklar apparaten under 3 å 4 tim. utan rök och lukt en behaglig och jämn värme af 40 till 50 grader. Vid förkyllning, håll, reumatisk värk o. s. v. utöfvar densamma ett högst välgörande inflytande.

Pris pr apparat **Kr. 3:—**.

Pris pr paket om 10 koltuber **Kr 0: 50.**

Vid större rekvisition lämnas rabatt.

Wilh. Becker,

Kungl. Hofleverantör, **Stockholm.**

Färg- & Fernissfabrik, Kemikalier, Droger och Sjukvårdsartiklar.

Den 18 i samma månad antogos två:

Johanna Andrea Bernhardina Sjöberg, pensionerad såsom stationsföreståndare i Falkenberg.

Hilma Euphrosyne Enander, pensionerad såsom stationsföreståndare i Enköping.

Den 22 i samma månad antogos de tre sista för året 1865:

Emilie Maria Lindqvist, lämnat verkets tjänst på grund af giftermål.

Ida Amanda Schonberg, afiden i verkets tjänst.

Alida Wessling, lämnat verkets tjänst på grund af giftermål.

Af de 23 e. o. kvinnliga telegrafister, som sålunda antogos år 1865, blef endast en upptagen i telegrafverkets tryckta personalteckning för år 1866, nämligen tillförordnade föreståndaren för Skara station, Alma Lundström. För år 1867 funnos 13 kvinnliga stationsföreståndare upptagna i personalförteckningen. Ordinarie biträdande telegrafister å stora stationer uppfördes i telegrafverkets utgiftstater första gången för år 1876 till ett antal af 24. För det närvarande finnas å ordinarie stat uppförda 100 föreståndare och 255 biträdande telegrafister.

Af ofvannämnda 1865 års extra telegrafister hafva tre varit gifta och sedermera såsom änkor återinträdd i aktiv tjänst, nämligen Anna Gumælius (Grafström), Ida Sandborg (Linnér) och Alma Lundström (Eliæson).

DIAMANTKORSET. EN UNGDOMS-NOVELL AF DANIEL FALLSTRÖM.

(FORTS. FR. FÖREG. NR.)

»JAG har nyss sagt er detta, hertig de Vargas: emedan ni var markisinnan de Marimars älskare.»

Hertigen smålog hänfullt och svarade i en ironisk ton:

»Så, ni vill verkligen inbilla mig, att detta är den verkliga orsaken, och ni vill, att jag skall vara nog naiv att tro på den. Nej, min käre, oegennyttige vän, det finns en annan. Jag har genomskådat er: slumpen eller min gode skyddsande — så vida hertig de Vargas kan göra anspråk på att ha någon sådan! — ha uppdragat för mig den rätta orsaken, källådern, från hvilken ert hotande löfte att berätta allt för markisen har sin upprinnelse.»

Hertigen närmade sin mun till gubbens öra och hviskade:

»Er son älskar fröken de Marimar!»

»Jag vet det,» svarade Bernard med lugn röst, »och jag skall med Guds hjälp bota honom från de där grillerna.»

Detta svar väntade icke hertigen, och den gamle Jean Bernards lugn retade honom.

»Men om Louise älskar Ary, skall ni äfven då bota honom för hans galenskap, skall ni inte då se igenom fingrarna med hans dåraktiga kärlek och låta de båda unga bli edra förespråkare hos markis de Marimar?»

»Aldrig! Min försoning med min käre herre lämnar jag i Guds händer.»

Hertigen stod ett ögonblick svarslös, därpå började han i en inställsam och förtrolig ton, just en sådan, som en man af värld begagnar mot en man af folket, när den förre vill vinna den senare:

Förnämsta tvättmedel

Äro och förblifva dock vid finare tvätt

HYLINS Ekonomi-Tvål

och vid gröfre tvätt (byk)

HYLINS Prima Tvätt-Tvål

»Bernard, låt oss vara vänner! Att jag gjort er mycket ondt, att jag är den egentliga orsaken till ert aflägsnande från slottet, nekar jag inte till, men på er själf beror det, om jag skall förklara er oskuld för markisen, och denne åter öppna sina armar för er.»

»Hör jag rätt! Ni vill själfmant bekänna allt för markis de Marimar, ni vill gifva er själf till pris för hans vrede och förakt?»

»Som ni säger, och ni behöfver endast lofva mig en sak för att allt åter skall bli godt och väl mellan markisen och er.»

»Och detta löfte gäller — hvad?» frågade Jean med en forskande blick på hertigens ansikte, men detta uttryckte i denna stund endast vemodfullt allvar, och Jean, den gamle bepröfvade Jean, var nära att bli bedragen därpå.

»Hvad detta löfte gäller? Jo, hör på min vän!»

Hertigen måste dock för ett ögonblick dröja med förklaringen, ty åskans skarpa knallar kommo rutorna att skallra och öfverröstade hvarje stämma, som sökte göra sig hörd. Då åskans dån slutligen dött bort i fjärran, och endast regnets slag mot fönsterglasen störde tystnaden, började hertigen med låg röst:

»Jag vill bikta mig för er, Jean Bernard, och sedan vädja till ert hjärta och begära er hjälp för att resa mig ur den lastens dy, i hvilken jag dag för dag sjunkit allt djupare. En svag mors dåraktiga kärlek, en furstlig rikedom och ett lidelsefullt lynne hafva fört mig in på afvägar, där jag vid hvarje milstolpe förlorat något af min heder och min förmögenhet, och tidtals har jag varit helt och hållet i saknad af båda delarne. Som en vänlig stjärna glänser markisinnan de Marimars namn på minnets himmel och vid tanken på henne fyllas mina ögon med tårar, ty, min vän, jag älskade henne med ett passioneradt hjärtas hela glöd. Och ni kan då tänka er, hvilka minnen som väcktes, hvilken salig fröjd jag erfor vid åsynen af henne, som var en förnygrad, härlig bild af den kvinna, jag förr älskade, och jag tyckte mig höra min mors röst hviska bedjande och mildt i djupet af mitt hjärta: »tag Louise de Marimar till din hustru: denna ängel skall omskapa dig till en man, värdig hennes kärlek och Frankrike!»

Å, den hertigen var en ypperlig skådespelare! Han skulle ha gjort storartad lycka i ett sensationsstycke och blifvit applåderad af hela salongen. När han spelade denna scen, hade han endast en åskådare, men denna narrade han att bli rörd genom sin mimiska talang och effektfulla deklamation. Jean Bernard vände sig bort för att dölja sin ofrivilliga rörelse, men då han kom att hastigt vända sig om, fann han ett hänfullt, styggt leende på hertigens läppar och i samma ögonblick gick ett ljus upp för den gamle: hertigen hade velat lura honom och stjåla sig till hans medlidande. Nu hade han honom fast! Likväl

lät Jean icke märka, att han upptäckt, att hertigen fallit ur sin roll, utan fortfor att helt lugnt betrakta hertig de Vargas' nu återigen af djup rörelse genomskimrande drag.

»Och löftet, löftet?» upprepade Jean Bernard med sitt vanliga lugn.

»Nå väl, Jean,» återtog då hertigen, »ni kan rädda mig från att djupare sjunka i synder och brott. Endast ni kan skänka mig den ängel, vid hvilkens sida jag glad och lätt till sinnes skall genomvandra själfva skärselden för att befriad från synden, försonad med Gud och mina medmänniskor inträda i den rena kärlekens himmel!»

O, frasmakare, trodde du själf på hvad du yttrade eller var allt detta endast ord, ord, ord, som Hamlet säger. Ja, det torde bli svårt att afgöra, men det säkra är att Jean Bernard icke trodde på hertigens anförande. Han lade helt stilla sin hand på Gaston de Vargas' axel och sade med eftertryck:

»Om förlåtelse! . . . men ni är en skurk, hertig!»

Denne ryggade tillbaka och betraktade Jean med af vrede gnistrande ögon.

»Tag er till vara, Bernard, tag er tillvara!» ropade han.

»Gå, hertig de Vargas, jag har genomskådats er! Ni trodde er kunna triumfera öfver min lättrogenhet, men gamle Jean var alldeles för skarpsynt, ser ni. Våga, våga att sträcka edra i last sölade händer efter min herres, markis de Marimars dotter, våga att ännu en gång söka köpa mitt tysthetslöfte genom att lofva att i en framtid rättfärdiga mig inför markisen. Jag skulle visserligen återvinna den heder, man beröfvat mig, men markis de Marimar skulle, då hans ögon blifvit öppnade, då han såg sin dotter vanärad genom giftermålet med en man, sådan som ni, dö af sorg, och jag få hans död på mitt samvete. Nej, gå, hertig de Vargas . . . jag skulle kunna döda er!»

Hertigen hade med framåtlutad kropp, liksom en tiger färdig till språng, lyssnat till Jean Bernards ord, och hans blickar följde hvar och en af den gamles rörelser.

I samma ögonblick denne slutat, störtade hertigen på honom, och slog sina armar med ett rytande kring hans hals. Jean Bernard hade för ögonblicket varit alldeles oförberedd på detta, och han vacklade några steg tillbaka under tyngden af hertigens kropp, men i nästa stund, då han hunnit samla sina krafter, stod hans, stark som en vågbrytare i bränningarne, och med en kraftig ansträngning af sin lediga arm slungade han hertigen som en boll ifrån sig. Denne föll till golfvet, men reste sig genast, ryckte till sig en jaktknif med hjortskinnsskaft, hvilken hängde på väggen, och störtade ännu en gång mot Jean Bernard. Striden blef förfärlig. På ena sidan kroppsstyrkan parad med kallblodigheten, på den andra smidigheten i rörelser förenad med list. Oupphörligen hotade den skarpa dolkklungan Jeans hufvud eller bröst och endast genom att gå till väga med lugn och besinning, lyckades han afvärja faran. Slutligen fällde Jean sin fiende till golfvet, vred med ett tag knifven ur hans hand och riktade den, beredd att stöta till, mot hertigens hals. Gaston de Vargas blundade och väntade endast att känna det kalla, uddhvassa vapnet intränga i sin strupe, men plötsligt reste sig Bernard bröt af dolkklungan och upprepade ännu en gång, visande mot dörren, sitt varnande:

»Gå! . . . gå, hertig de Vargas!»

*

Och hertig de Vargas gick.

Det sjöd i hans ådror och kändes, som om han hade feber; kring hans panna var det,

som hade man spämt en ring af glödande järn, och stundtals skakades han af en häftig frossbrytning. Men alltjämt gick han framåt, piskad af stormen och regnet, framåt öfver stela klippor och skummande bergsbäckar. Stundom stannade han, bländad af någon blyxt, och lyssnade till åskans utdragna mullrande, hvilket, enligt befolkningens mening, ögonblickligen uppväckte de slumrande bergsdarne, som för att åter falla i dvala och glömma sina sorger slog sina jättelika hufvuden mot bergshällarne, så att det dånade som om jorden äfven hade en åska.

Ju högre uppåt bergen hertigen kom, desto vildare och dystrare blef trakten, men desto lugnare och lättare blef hertigen till sinnes. Draget af hån och trots lägrade sig åter öfver hans ansikte, och hans gång blef fast och spänstig.

»Fördömda regn, som aldrig upphör!» knötade han, strykande med handen öfver sina genomblöta kläder, hvilka icke haft det ringaste skydd mot regnet af pläden, som en stormilstrax i början slitit från hertigens axlar och begravt på bottnen af en ravin.

»Och hvar befinner jag mig nu?» frågade han halfhögt sig själf, seende sig omkring. »Jag har ej den äran att känna dessa klippor, och de ha ej den höfgheten att presentera sig. Å, Bernard, ditt tjurhufvud! jag skulle förlåtit dig allt, om du endast visat mig den artigheten att låta mig stanna under ditt tak. För fan! tänk, om min lilla Griselle vid operan skulle få se mig på det här viset!»

Hertigens goda lynne, den strömfåra af humor, som genomlöpte hans hjärta, kunde inte helt och hållet grundas igen. Liksom de flesta skälmar var han ej i stånd att försjunka i melankoli och dysterhet, utan sökte genom ett gladt lynes solskens skingra skuggorna af det förflutnas minnen, när dessa likt hotande spökgestalter trängde sig in på honom. Så äfven nu. Hertigen försökta taga saken från den komiska sidan och skämta bort intrycket af det nyss timade uppträdet.

Han började undersöka platsen för att om möjligt erhålla något skydd mot ovädret, som tilltog för hvarje ögonblick och här uppe bland bergen rasade mera otygladt och vildt än nere i däliden.

Stället, på hvilket han befann sig, tycktes ligga långt bort från banade vägar, ty ingen stig, upptrampad af människofot, ledde öfver den mjuka gröna mossan, ingen tillstymmelse till boningshus skyntade fram ur dessa fantastiska klippöppningar, genom hvilka man såg ut öfver det härliga skiftande landskapet Avergne. Äfven måste den bergsplatå, på hvilken han hunnit upp, ligga mycket högt öfver hafsytan, ty molnen rispade upp sig på bergstopparne, hvilka stilla höjde sig öfverallt omkring honom, och då åskan gick, darrade bergen på sina grundvalar, och det kändes, som skulle allt störtas tillsammans. När det blixtrade, tycktes det honom, som höljdes de svindlande stalperna af flammande eld, och han kunde följa blixternes zigzag-linjer, då de sköto ut i rymden under honom. Långt borta i bakgrunden af bergsplatån öppnade sig en gapande klyfta i hästskoform, en becksvalt öppning, som en gammal romare otvivelaktigt skulle hafva ansett vara en nedgång till underjorden. Dit styrde nu hertigen sina steg för att finna ett önskad skydd mot det fördömda ovädret.

Tveksamt inträdde han i grottan.

(Forts.)

FREJA-MAGASINET.

Specialaffär för alla till Dam-toiletten hörande artiklar.

**18 Humlegårdsgatan 18
29 Drottninggatan 29**

UTI senast utkomna nummer af Idun uppgafs i uppsatsen »Minna Tersmeden», att dennas svåger »kapten Tersmeden ensam bland officerarna räddades vid korvetten Carlskronas undergång 1845». — Detta är misstag, ty tillika med sekonden kapten Tersmeden räddades och hemkommo löjtnanterna Ringheim och Dahlström, således trenne af officerarne — hvilka samtliga vid »Carlskronas» inmönstring voro 17 stycken, hvaraf 14 drunknade.

PRENUMERANT.

DEN YMNIGA inhemska alstringen tyckes ingalunda afskräcka hrr förläggare från att i översättning bringa ett rikligt urval äfven af utlandets litteratur, och då detta, glädjande att konstatera, allt mera synes verkställas på konstnärliga och litterära grunder, är ju därom intet annat än godt att säga. Så ha vi i dag att anmäla icke mindre än fyra nya förvärf från det unga Danmarks rikt begåfvade författarfalag: »Julies dagbok» af Peter Nansen, en förtjusande själf full framtällning af en ung flickas vaknande känslolif och första kärleksupplevelse; »Lifsens ondska» af Gustaf Wied, en af den saftigaste humor genomsyrad skildring från danskt småstadslif; »Kronan» af Laurids Bruun, en tänkvärd och gripande nutidsdikt om konungaskapets tragik — de två förra på Wilh. Siléns förlag i förträfflig tolkning af Erik Thyselius, den sistnämnda på Wahlström och Widstrands i anonym, men äfven erkännansvärd försvenskning — samt sist, ehuru icke minst märklig, Johan Skjoldborgs arbetarroman »Gyldholm», översatt af Ernst Lundqvists skickliga hand (Hugo Gebers förlag) — en serie bilder ur de danska jordbruksarbetarnes lif, som i sin brutala realism föra i tankarne en Meuniers mäktigt gripande arbetar-gestalter.

»En norsk Sigurd» skulle vi närmast vilja kalla den för en del år sedan afidne Kristianiaförfattaren L. Dilling, hvars popularitet fortfarande alltjämt öfverlever honom i nya upplagor af hans känsliga och hemtrefliga småberättelser. Så har hans »Hvardagsmänniskor» just i dagarne utkommit i sin fjärde svenska upplaga på Fahlerantz & C:o förlag, en ståtlig kvartformatsvolym med talrika illustrationer af svenska och norska konstnärer, som förvisso blir en omtyckt presentbok till julen.

Från Tyskland förskrifva sig trenne arbeten af kvinnliga författare, som hvart för sig väl förtjänar anbefallas. »Marie-Elisa» af Emmy von Egidy (A. B. Ljus förlag) är en äktenskapshistoria af mycken finhet och psykologiskt djup, där den yttre handlingen visserligen är obetydlig, men den inre dess rikare och mera genomgripande. »Ludolf Ursleu den yngres krönika» af Ricarda Huch (Hugo Gebers förlag) låter oss stifta bekantskap med en ung författarinna, som i sitt hemland redan räknas bland dess förnämsta litterära krafter. Och detta icke utan skäl! Det är något i hennes en smula episkt tunga, men allt igenom konstnärliga och själfvta framställningssätt, som för tankarne till Gustav Frenssen, »Jörn Uhl»-ryktbare författare, utan att det dock kan bli tal om någon efterbildning. I stilistiskt hänseende kan »På gungande grund» af Clara Viebig (C. E. Fritzes k. hofbokhandels förlag) näppeligen mäta sig med de två ofvannämnda, men den är dock en med både allvar och talang gifven skildring ur det berlinska konstnärslivet och saknar som sådan, vid sidan af sina uuderhållande egenskaper, icke sitt kulturhistoriska värde.

Samma förlag har utsändt en ny dubbelvolym af den tyske författaren Georg von Ompteda, hvilken med sina båda föregående romaner »Adel» och »Monte-Carlo» redan förvärfvat en stor och tacksam läsekrets äfven i vårt land. »Cecilia von Sarryn» skall ytterligare befästa hans anseende som en förträfflig skildrare af det moderna tyska samhällslivet, i så mycket närbesläktadt med vårt eget. Tusentals svenska läsarinor skola helt visst med sympati och rörelse taga del af den fina och känsliga skildringen af den tyska adelsfrökens lefnads saga, så rik på osjälfvisk offervillighet, så verkligt stor i det lilla.

C. E. Fritzes k. hofbokhandel är det ock, som dragit försorg om en översättning af Wilhelm Meyer-Försters sportroman »High Life». Författaren till »Gamla Heidelberg» har numera en publik, som torde följa honom i »tjockt och tunnt» och med begärlighet skynda att i romanens form taga del af den sportälskande Lenas rörande kärleks-saga i förbindan på den dramatiska omgestaltning, som denna Käthies nya syster väl icke allt för länge behöfver vänta på.

Bland översättningarna från romanska språk märkes främst ett af den franska litteraturens klassisk vordna mästerverk, abbé Prevost's ryktbara roman »Manon Lescaut», som, översatt af Klara Johansson, utkommit på Wahlström och Widstrands förlag. »Hvilket svall af hänförelse,» säger översättarinnan i sitt förord, »har icke genom tiderna brusat kring Manon, denna oförläpneliga kvinnovarelse, halft demimonde-dam och halft ingénue, som ständigt schockerar och ständigt tjuar, och som man förlåter allt, äfven om man inte förstår!» Den roman, där hon är hjältninnan och som i år bär den vördnadsvärda åldern af jämt etthundra-tjuttio år — en i sanning kritisk ålder för en roman! — har också förunderligt bibehållit sin tjuskraft, och när den nu, ej för tidigt, bjudes i en erkännansvärdt välgjord svensk tolkning, bör den finna väg till hvarje litteraturläskares bibliotek.

Prisbelönt af franska akademien, femtioåttio upplagor på originalspråket — se där den stolta etiketten på Jeanne Schoultz', i översättning af Ebba Nordenadler nyss utgifna berättelse »När det blev vår» (Lars Hökerbergs förlag). Och om nu också dess svenska framgång ej blir fullt så storartad som den franska, kommer den säkerligen ej heller här att sakna talrika och tacksamma läsarinor, så visst som kvinnohjertan under skilda breddgrader äro sig evigt lika, och som ett romantiskt gammalt slott, en trånande ungmö, en farande riddersven, särad och värdad af kärleksfulla jungfruhänder, och sist all sällhets förlofningsuppfyllelse i drömmande vartider allt intill världens yttersta dag skola förbli ofelbara ingredienser till en väl-lagad och »förtjusande» fickroman.

För älskare af historiskt-romantiska skildringar kunna anbefallas Jean Bertheroys präktiga roman om antikens stora tragiska drottningagestalt, »Kleopatra», eller — om de föredraga en ej fullt så aflägsen, men för historieskildraren icke mindre tacksam epok — John Bloundelle-Burttons lifliga berättelse från franska revolutionens tid: »En äd-lings öde» (båda på Wilh. Siléns förlag).

En af det unga Italiens intressantaste kvinnliga diktare, Grazia Deledda, presenteras för svensk publik med sin berättelse från Sardinien, »Elias Portolu», medan af Lafcadio Hearns själfvta skildringar från Japan, »Exotica», hvars första samling i fjol gjorde en verklig succès, nu redan föreligger en andra del (Wahlström o. Widstrands förlag).

Ett märkligt arbete, för hvars införlifvande med vår litteratur översättaren hr Petrus Hedberg liksom förläggaren hr Wilh. Silén förtjäna allt erkännande, är den holländske författaren Multatulis ryktbara roman »Max Havelaar». Författaren, hvars borgerliga namn var Douwes Dekker, innehade under en följd af år en hög ämbetsmannaställning i nederländska Ostindien, men förlorade genom sitt motstånd mot kolonialförvaltningen omsider denna sin plats. Han utgaf då, i Amsterdam år 1860, den satiriska romanen »Max Havelaar», i hvilken han med glänsande färger och glödande känsla skildrat förhållandena på Java, natur och folk, de indiska regenternas tyranni och de europeiska köpmännens girighet.

Af den ryske författaren Dimitri S. Meresjkovskij's storslaget anlagda trilogi: Kristus och Antikrist — hvars första del, »Julianus Affällingen», i fjol utsändes i svensk dräkt — föreligger nu den andra delen, »Gudarnes uppståndelse» (Hugo Gebers förlag). Den snillrike författaren vill i denna sin trilogi måla den genom seklerna fortgående kampen mellan den kristna och den hellenska världsåskådningen, och i »Gudarnes uppståndelse» har han nått fram till renässansen, denna individualitetens och den antika odlingens återupplomstringstid, af hvilken han ger en glänsande skildring med personligheter sådana som en Leonardo da Vinci, en Cesare Borgia, en Machiavelli som centrala gestalter.

En ny historisk roman af Henryk Sienkiewicz från Polens stormaktsdagar, från Jagellonernas lysande regeringstid — »Korsriddarne» — har i tvänne omfångsrika delar utkommit på Alb. Bonniers förlag. Äventyrsrik och stilistiskt glänsande som hvarje verk från den polske mästarens hand, har den sin framgång redan på förhand gifven.

Ej ens den moderna transatlantiska litteraturen undgår nutildags våra förläggares vaksamma blickar, och icke mindre än tre nyutkomna öfver-

sättningar från amerikanska original ligga i detta ögonblick framför oss. Ett par af dessa äro till på köpet af verkligt uppriskande art. De »Bref till min son» (Hugo Gebers förlag), i hvilka en fingerad fläskhandlarmillionär och Chicagoköpmän, »som själf arbetat sig upp i världen», under studie- och gradpasserarären ger sin blifvande arftagare del af sin lefnadsvisdom, äro verkligen både uppruskande och underhållande genom sin amerikanskt praktiska syn på tingen och sin kärnfriska humor. Författarens namn är eljes George Horace Lorimer och översättningen af H. Flyggare är förträffligt utförd från ett exemplar af originallets 100:e tusende. I sanning en förträfflig bok för alla pappor med loja hrr söner!

En riktig fyndgruva af humor bjuder oss likaså »David Harum» af Edward Noyes Westcott (Adolf Johnssons förlag), en roman om en slags amerikansk »onkel Bräsig», som i sitt hemland rönt en pyramidal framgång. J. Granlund har hedern af den helt visst lika vanskliga som vällyckade översättningen. Samme tolkare ha vi att tacka för »amerikanen» nr 3, Gilbert Parkers historiska roman »På maktens höjder» (Fahlerantz & C:o förlag). Handlingen är förlagd till Kanadas hufvudstad, Quebec, vid tiden för den afgörande striden mellan fransmän och engelsmän om det stora område, som nu kallas brittiska Amerika, och är onekligen full af god karaktäristik, af lif och spänning.

Ett till sin typografiska utstyrsel lika ståtligt som till innehållet intressant subscriptionsverk har börjat utgifvas från Fröleen & C:o förlag under titeln »Folkens härskare». Det är en af O. H. Dumrath efter H. N. Hutchinson bearbetad framställning af »jordens mäktige», de regerande furstarne i såväl europeiska som utomeuropeiska länder, deras lefnadsöden, hof- och hemlif, vanor och egendomligheter. Öfver fem hundra porträtt och andra illustrationer skola ge ökad åskådlig-het åt det pikanta verket, som utgifves i ett 30-tal häften å 50 öre häftet — ett pris som med hänsyn till den gedigna utstyrseln måste betecknas som synnerligen moderat.

J. N—g.

KUNGL. TEATERN. Mlle Yvonne de Tréville har redan afslutat sitt gästspel å k. teatern. Hennes uppträdande som Julia i Gounods opera präglades af samma förtjänster som hennes Lakmé. Hennes prestation som Julia torde för öfrigt ännu vara i godt minne sedan i våras. Bifallet var äfven nu synnerligen lifligt.

KONSERTFÖRENINGEN gaf den 10 dennes sin andra abonnementskonsert under anförande af den finske tonsättaren Armas Järnefelt. Programmet var ock öfvervägande ägnadt åt den samtida finska tonkonsten. Hufvud- och inledningsnumret utgjordes af Jean Sibelius' (född 1865) andra symfoni i D-dur. Den innehåller en hel del förträffliga saker, som säkerligen vid ett andra åhörande än bättre komma till sin rätt. Med sina abrupta former, sina af växlande skuggor och dagrar präglade satsar verkar den djärf, snillrik och fantastisk, men på samma gång något jäsande, oklar. Symfonien ställer ock stora svårigheter för de utförande, hvilka svårigheter dock ganska väl, om ej helt, öfvervunnos. Ett förnyadt utförande af denna symfoni är i alla händelser önskligt.

Järnefelt var utom af några välkända sånger, som förträffligt föredrogos af hans fru, representerad af sin symfoniska dikt »Korsholm». Förut utfördt härstädes, är »Korsholm» ett stycke programmusik, som gör sig väl, utan att pretendera att bjuda på något större konstnärligt djup. Det passade förträffligt till avslutningsnummer och framkallade entusiastiskt bifali, som var ägnadt hr Järnefelt både som anförare och tonsättare.

Programmet utfylldes med Mozarts ädla sorgemusik öfver ett par afidne frimurarebröder samt hans ypperliga violinkonsert, där hr Aulin utförde violinstämman alldeles förträffligt.

PABLO DE SARASATE OCH BERTHE MARX-GOLDSCHMIDT gifva tvänne konserter härstädes den 27 och 29 dennes. Sarasate, nu 59 år, har ju världsrykte som violinist och m.me Marx synes hålla på att förvärfva sig det som pianist.

Verksamaste och mest styrkande näringsmedel för vuxna och barn. Med glänsande resultat förordadt af läkare-akuroriteter. Stärker nerverna och förhöjer kroppbyggnadens alla delar.

SANATOGEN

Prospekt sändas gratis och franco genom Generalagenturen Josephson & Reteike, Göteborg. Erhålles å alla apotek och kemikalieaffärer. Tillverkare: BAUER & Co., Berlin S.

KÖKSALMANACK

Redigerad af

ELISABETH ÖSTMAN,

Inneh. af Elisabeth Östmans Husmoderskurs i Stockholm.

FÖRSLAG TILL MATORDNING FÖR VECKAN 22-28 NOV. 1903.

Söndag: Sparrispuré; hummermayonnaise; späckad kalfsadel med legymer; äppelbeignet med vaniljsås.

Måndag: Vildtpastej med ärtor; nyponsoppa med grädda och skorpar.

Tisdag: Vegetarisk juliennesoppa; kromgädda med smör och pepparrot.

Onsdag: Grytstek med potatis; enkel äppelpaj med grädda.

Torsdag: Brynt hvitkålsoppa med fläskkorf; plättar med sylt.

Fredag: Pudding af kött och ris med smördeg; blåbärskompott med grädda och mandelformar.

Lördag: Bräckt skinka med bruna bönor; hafresoppa med katrinplommon.

RECEPT:

Sparrispuré (f. 6 pers.). 425 gr. färsk- eller 1/3 lit. konserverad sparris, vatten, salt, 2 lit. buljong, 1 msk. smör, 2 msk. mjöl, salt, hvitpeppar, socker, 2 äggulor, 1 dcl. tjock grädda.

Beredning: Användes färsk sparris afskäras sparrisknopparna och förvällas i saltadt vatten samt serveras i soppan. Den öfriga sparrisen skäres i bitar, förvällas i saltadt vatten och får afrinna. Är sparrisen konserverad afskärar knop-

parna och läggs direkt i soppskålen, när soppan är färdig, resten af sparrisen skäres i bitar. Den förvällas ell. sönderskurna sparrisen småningom under kokande buljongen och får koka 1 tim., hvarefter den passerar. Smör och mjöl sammanfråsas, den passerade purén tillsättes litet i sänder och soppan får under röring, koka 10 min. Den afsmakas med kryddorna. Äggulorna och grädden uppvispas i soppskålen och purén till slås under kraftig vispning. Sparrisknopparna läggs och soppan serveras.

Hummermayonnaise (f. 6 pers.). 3 hummar, 2 1/2 lit. vatten, 1 hg. salt. Mayonnaise: 2 äggulor, 1 knifudd salt, 2 tsk. engelsk senap, 3 dcl. fin matolja, 3 tsk. citronsaft, 3 msk. vatten.

Till garnering: 4 små salads-hufvuden, 1 knifudd salt, 1 knifudd hvitpeppar, 3 msk. matolja, 1 msk. vinättika, 2 hårdkokta ägg.

Beredning: Hummern nedlägges i kokande saltadt vatten och får koka 15 min., hvarefter den upptages och får kallna. Den klyfves längs efter, och klorna krossas. Köttet lossas varsamt och skäres i bitar samt upplägges högt på ett rundt fat, några vackra bitar fräntas till garnering.

Till mayonnaisen röras äggulorna, saltet och senapen i en bål. Hälften af oljan tillsättes droppvis under ständig röring åt ett håll, därefter tillsättes citronsaften och vattnet omväxlande med den återstående oljan, och säsen hälls öfver hummern, samt garneras med de fräntagna hummerbitarne. Saladen renas och sköljes hastigt samt läggs på

linne så att vattnet får väl afrinna. Den skäres sönder och lägges i en skål, saltet och pepparn öfverströs och saladen blandas väl. Oljan tillsättes småningom under fortsatt blandning, och sist tillsättes ättikan. Saladen lägges rundt omkring hummermayonnaisen och garneras med de hårdkokta äggen skurna i skifvor.

Späckad kalfsadel (f. 6 pers.). 3 kg. kalfsadel, 1 1/2 hg. späck, 1 liten msk. salt.

Till stekning: 4 msk. smör (80 gr.), 1 1/2 lit. buljong ell. vatten.

Sås: 1 msk. smör, 2 msk. mjöl, köttjus, 1 dcl. tjock grädda, salt, hvitpeppar, 1 tsk. citronsaft, 2 msk. ma-deira.

Beredning: Köttet tvätas med en duk doppad i hett vatten. Späcket skäres i fina strimlor, som vändas i salt och härmed späckas sadeln i jämna rader sick sack. Två msk. af smöret brynes i en långpanna, sadeln lägges och begjutes med resten af smöret, skiradt. Den brynes, saltas, spådes med den kokande buljongen, litet i sänder, och öfveröses hvar tionde minut. Till stekningen åtgår omkring 1 1/2 timme.

Kalfsadeln upptages, köttet lossas nätt från benet och skäres i tunna skifvor, hvilka hoplärgas, serveras på sadeln och garneras med legymer samt persilja.

Köttjusen silas och skummas, smör och mjöl sammanfråsas, köttjusen påspådes, litet i sänder, och säsen får koka 10 min. Grädden tillsättes, och säsen får ett uppkok samt afsmakas med kryddorna, citronsaften och vinet.

Vildpastej (f. 6 pers.). 3/4 kg. öfverblifven, skrapad fågel, 1 1/2 hg. späck,

5 ägg, 2 1/2 dcl. grädda, salt, hvitpeppar, socker efter smak.

Till formen: 2 hg. späck.

Beredning: Den skrapade fågeln stötes till en fin massa, späcket skäres i fina tärningar. Köttet och späcket arbetas tillsammans, hvarefter de uppvispade äggen, grädden och kryddorna tillsätts. Massan slås i en med tunnt skurna späckskifvor beklädd form och kokas i vattenbad omkring 2 tim.

Pastejen serveras med ärtor eller salader.

Enkel äppelpaj (f. 6 pers.). 2 msk. smör, 4 msk. mjöl, 4 kkp. gräddmjöl, 3 msk. socker, 3 ägg, 1/2 tsk. finrifvet citronskal, 1 lit. goda äpplen.

Till formen: 1 msk. smör, 1 msk. mjöl, 2 msk. stötta skorpar.

Beredning: Smör och mjöl sammanfråsas, mjölken tillsättes litet i sänder under flitig röring, sockret lägges och massan får koka 5 min., hvarefter den upphålles och får kallna. Äggen vispas upp och nedröras i smeten jämte citronskalet. Äpplena skalas, skäras i tunna skifvor och nedlägges i smeten, som därefter omröres försiktigt. En beckform eller gjutpanna smörjes dubbel, smöret skiras och blandas med hvetemjöl och härmed bestrykes formen, som därefter beströs med de stötta skorparna. Massan ihålles och pajen gräddas i ordinar ugnsvärme omkr. 1 tim. eller tills den höjt sig och äpplena kännas mjuka.

Den uppstjälpes genast, öfverströs med socker och serveras varm med vispad grädda.

Pudding af kött och ris med smördeg (f. 6 pers.).

Smördeg: 3 dcl. tjock grädda, mjöl som till en stadig deg, 1/2 vikt smör mot degen.

Ris: 1 kkp. risgryn kokta i 1 lit. oskummad mjölk, 1 ägg, 1 tsk. salt. 1/2 kg. stekt kött (rester) peppar, salt, 1 medelstor saltgurka eller 8 syltlökar, 2 dcl. steksås eller buljong.

Beredning: Grädden vispas till hårdt skum och däri inarbetas så mycket hvetemjöl att det blir en stadig deg. Degen väges och 1/2 vikt smör inkafas, som till vanlig smördeg. En vacker form beklädes med degen och ett lock utskäres.

Risgrynen skällas i hett vatten, påsätts i den kokande mjölken och få under röring koka tills de äro mjuka, då de upphålles att kallna.

Köttet skäres i vackra skifvor, liksom gurkan eller syltlöken. Det nedlägges i den beklädda formen hvarfals med det kokta riset — mellan hvarje hvart läggs gurk- eller lökskifvor samt kryddor och litet sä eller buljong påhälls. Ett lock af smördegen lägges öfver. Locket pickas med en gaffel eller vispsticka och penslas med vatten. Puddingen gräddas i ordinar ugnsvärme omkring 1 tim. Den serveras med steksås eller skiradt smör.

Barnen äta dem gärna!

Hvad för slag? Mondamin-mjöl-rätter Hvarför? Emedan de äro välsmakande. Och från hvilka sorgor blifva icke därigenom våra mödrar befriade då Mondamin-rätter äro så lätta att smälta och närande. Mycket lätt tillagas dessa rätter med en hastig kokning af mjölk med Mondamin och litet socker. Med tillsats af ägg erhåller modern de kraftigaste näringsämnen för de äldre.

Mondamin.

(Patenterad.)

Erkänd som det bästa surrogat för välsmakande geléer. Finnes att få köpa i ett pund och 1/2-punds eng. paket hos alla större specerihandlare inom riket.

Smycken
med brillianter, pärlor och kulörta stenar
modernast, solidast, billigast, i pris från 1 kr till 15 000 kr. hos
K. Anderson,
Hofjuvelerare,
1 Jakobstorg 1
STOCKHOLM

En kvinnas Chic kännes icke endast på hennes toalet utan äfven af den parfym, hon använder. Därför begagna äfven våra vackra konstnärinnor **Crème, Puder och Tval Simon,** som öfverallt åtnjuter ett så välförtjänt rykte. Man torde uttryckligen begära uppfinnarens namn **J. Simon.**

ALLA MÅSTE HA DEN!

Ett öre är kostnaden för 10 tim. lyse med Patent natt- & dekorationslampan **"STAR"**, pris 90 öre. Sändes till landsorten mot postförskottslkvid.
Nornans Symaskinsverkstad, Stockholm.

Hofjuvelerare Hallberg
STOCKHOLM
9 Regeringsgatan 9
Göteborg Malmö
Ö. Hamngatan 44. Ö. Hamngatan 4.
Största sortiment. Billigaste priser.

LEDIGA PLATSER

Fransysk Bonne får genast förmånlig plats hos familj i Stockholm. Svar till Bonne, under adress S. Gumælii Annonsbyrå, Drottninggatan 2.

Plats finnes nu genast på herregård nära staden för en bildad hushåll, anspråklös, tysk eller svensk flicka villig sköta tre små barn. För en svenska godt tillfälle att lära sig tala tyska. Svar med fotografi och referenser sändas till »Duglig», Kristianstad p. r.

En bildad flicka, med godt och vänligt sätt, kunnig i matlagning o. andra hushålliga sysslor, önskas som hjälp o. sällskap i god fam. om fyra pers. Pretentioner, rekommendationer samt häst fotografi till »Godt hem», Lidköping p. r.

Sjuksköterskeplats finnes ledig vid ett privat, mindre sjukhem i Norrland. Lön: 300 kronor pr år och all trinit. Exam. icke nödvändig. Svar till »A. L.» adresseras till S. Gumælii Annonsbyrå, Stockholm, f. v. b.

Såsom föreståndarinna för köksafdelningen vid Nyköpings Hospital

finnes plats ledig för aktningvärd omkr. 30-årig person. Lön 250 kr. samt eget rum med möbler och sängkläder jämte vivre m. m. Ansökan jämte betygsskrifter insändas till **Hospitalskontoret.**

Pålitlig, frisk, bildad flicka, van att sköta barn, villig att deltaga i städning och lättare hush.-göromål får plats genast. Svar med fotografi, lönanspråk och referenser sändes till »Familj», Hufvudsall p. r.

En bildad flicka kunnig i all sorts matlagning och villig att själf lägga hand därvid (tjänstflicka finnes) erhåller plats såsom sällskap o. hjälp i ett litet hem. Lönen 500 kr. Svar till »1 Dec.», Eksjö.

Gods platser för lärarinnor, sällskapsd., värdinnor barntjänare, hushålls- och affärsbitar äfvensom inack. i stad och på landet erhållas gen. Inack. Byrån, Hamngatan 2, 3 tr., Norrköping. Bref besv. omg.
Lärarinna sökes till nyåret för två- nio-11-åriga flickor hos tjänstemannafamilj på landet. Svar märkt »1860», torde inom 1 dec. insändas till Svenska Telegrambyrån, Malmö.

Husmoder

å Wexiö lasarett.

Ett medelålders, ordentligt fruntimmer, som är vant att se om ett större hus, lasarett ell. offentlig inrättning, kan få anställning såsom husmoder vid Wexiö lasarett från d. 1 nästkommande januari.

Lön 400 kronor per år, eget rum och allt frit. Ansökan före 1/12 03 jämte betyg om den sökandes lämplighet insändes till **Lasarettsläkaren i Wexiö.**

PLATSSÖKANDE

Bättre, frisk och arbets. flicka önskar på nyåret komma i stort trefl. hem för att lära matlag. och deltaga i hush. göromål. Kunnig i skrifa., räkn., handarb., väfn., äfven något klädsöm. Svar med uppgift tacks. före 10 dec., »Ellen R.», p. r. Dalskog.

En 20-årig musikalisk flicka önskar komma i prästgård för att lära hushåll. Svar till »R. E.», Iduns exp.

Ung flicka af god familj önskar på nyåret plats att som sällskap medfölja yng flicka, äldre dam eller familj, som för nöjes eller hälsans skull skall resa utrikes. Sökanden har längre tid vistats utrikes och är kunnig i tyska, franska och engelska. Svar till »G. A. S. A.», p. r. Malmö.

Mot frit villiv önskar bildad flicka plats i familj. Kunnig i enkl. matlag. och hushållsg. Svar till »20 år», Iduns exp.

Förestå mindre hem önskar musikalisk barnkär flicka, nu eller till nyår. Svar till »Mills», Snogeröd.

Plats som hushållerska, hos aktad ungherre eller enkam., sökes af troende, bättre flicka. Är väl kunnig och erfaren i alla sysslor inom ett väl ordnat hem. Goda betyg. Svar till »Ensam», Iduns exp.

Massös. Gymnast önskar plats. Sökande är villig att vara som hjälp och sällskap eller att undervisa nybörjare i musik. Svar till »Massös», Skeninge.

Lärarinna, intresserad barnkär, undervisningsvan i alla svenska ämnen. språk musik, handarb., söker plats. Svar »Goda Framsteg», Iduns exp.
Att förestå skolhushåll eller värdinneplats i hem m. barn önskar yngre dam. Van underv. o. vägleda barn. Fullt hemma i husmoders ällgande. Goda rek. Svar »T. B.», Iduns exp.

En norsk ung dant dame med middel-skoleeksamen, vant til husstell, musikkalsk, önsker plats som selskabsdame eller til nytte og hygge paa en herregård eller i en dant familie i stad i Sverige.
Billet mærket »lid løn» bedes sendt Heroldens Annoncebureau, Kristiania.

Hustlig enkel flicka, kunnig i husliga göromål, matl., sömnad, handarbete m. m., äfven van vid bakning söker plats i familj, först i Dec. Svar till »25», Påarp p. r.
Hustig, arbetsam, bildad flicka söker plats. Kunnig matl., baka., sömn., handarb. m. m. Svar »Villig hjälpreda», Iduns exp f. v. b.

Français. Une demoiselle distinguée, d'éducation supérieure, désire entrer dans une famille comme institutrice ou dame de compagnie. Premières références. S'adresser à M. le Pasteur Alf. Mohn, 12 Engelbrektsgratan, Stockholm.

Plats såsom Sällskapsdam och hjälp i äldre fin familj önskar yngre dam, utex. sjukgymnast. Goda rekommendationer. Svar »H. E.», Iduns exp.

En 20-årig flicka med god uppfostran och godt lynne önskar plats på kontor eller som kassöriska. Goda referenser. Svar torde sändas till Hilma Andersson, Gamla Skeppsbrogatan 8 Karlskrona.

Värdinna. En musikaliskt bildad dam af god familj, ordningsälskande och van att sköta större eller mindre hem, söker anställning i respektabelt hem, där husmoder saknas. Utmärkta referenser finnas. Svar till »Verksamhet», molsen under adress S. Gumælii Annonsbyrå, Stockholm, f. v. b.

Bild., enkel flicka söker plats, kun. matl., bak., söm., godt lynne, arbe'sam, pålitl Svar »Samvetsgrann» under adr. S. Gumælii Annonsbyrå, Stockholm.

För en 17 årig flicka, musikalisk samt med afgångsbetyg från 7-klassigt läroverk i stockholm, sökes plats å en större egendom eller prästgård å landet, för att utbildas sig i de i ett bättre hem förekommande göromålen. Svar under adress »Arbete & Ordning» till Iduns exp.

Barnkär, enkel, bildad flicka, van vid husliga bestyr, sömnad, söker plats. Svar »Tillgifven» under adr. S. Gumælii Annonsbyrå, Stuhl. f. v. b.

Duglig bättre flicka väl kunnig och erfaren i alla sysslor inom ett hem såsom matlagning, bakning, syltning m. m. söker plats antingen att förestå ett hem eller som biträde och sällskap åt husmoder. Svar för vidare meddelanden till »Arbete och Intresse», Malmö p. r.

Ung flicka önskar god inackordering i bättre familj. Svar till »Genast 1903-1904», Örebro, p. r.

Billig inackordering

i mindre familj, trefliga rum, skönt läge, 3 timmars väg från Stockholm, lägt 2 gånger dagligen, i mindre landsortstad där alla sorts bad serveras åre. om. En utmärkt luft. Svar till »Hälsövärd», Lilla Nygatan, Stockholm, p. r.

Fru Nordenströms sjukhem

å Helgesta, 5 km. från Östersund, mottager specielt **bröstsjuka.** Härligaste läge, som är af framstående bröstläkare förordad som det bästa i Jämtland. God vård. Referenser. Vidare genom Fru Helga Nordenström. Postadress: **Genvala.**

Ä större, vacker, vid saltsjön belägen egendom i Södermanland, där ungdom finnes, kunna unga flickor, som önska lära hush. o. konstväfnad, erhålla god inack. fr. d. 15 jan. Pris 65 kr pr mån. Prima ref. önskas o. gifvas. Svar till »Godt hem», Jerna p. r.

Pension.

Unga damer emottagas att lära engelska i ett komfortabelt hem å egendom belägen vid sjö. Priset moderat. Närmare upplysningar af Miss J. Morgan, d'Ershby House Bexhill, on Sea England.

Bättre flicka från godt hem önskar nu genast komma bort i liflig trakt på landet i ett präktigt hem eller prästgård för att deltaga uti husets göromål. Önskar betala något för sig. Deladt rum. Svar till »H.», Iduns exp.

För unga damer, som önska utbildas sig i engelska språket, finnes utmärkt inackordering i engelsk prästgård på landet, en 2 å 3 timmars järnvägsresa från London. Moderat pris. Närmare upplysningar meddelar Anna Almqvist, Svenlunga.

Efter jul

önskar ung, bildad flicka af god familj mot rimlig betalning komma till fin och treflig familj på obestämd tid, helst å herregård eller bruk. Är vilig deltaga i inom hemmet förekommande göromål. Svar till »Anne», Töreboda.

Tre skånska prästdöttrar

nyligen inflyttade i Vasastaden mottaga nu eller efter jul uti hel inackordering en eller två vuxna bättre flickor. Biljett märkt **J. E. B. L.»,** sändes under adr. S. Gumælii Annonsbyrå, Stockholm, f. v. b.

På nyåret finnes tillfälle till god inackordering för yngre fruntimmer eller barn i skolåldern i trefligt hem vid Sturegården. Svar till »M. C. G.», under adress S. Gumælii Annonsbyrå, Drottninggatan 2.

Djursholms Pensionat

rekommenderas. Schwarzwald. Inackordering erbjudes i min familj, herrar och damer, för öfning i tyska språket samt kontorsgöromål och hushåll, om så önskas. Naturskön trakt. Adr.: Baronin L. von Werschuer, Wolfach in Baden.